

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเสนอตามลำดับดังนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์

2.1.2 การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

2.1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ประถมศึกษา

2.1.4 การดำเนินงานการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์

2.1.1.1 ความหมายของสหกรณ์

คำว่า "สหกรณ์" มาจากคำภาษาสันสกฤต 2 คำ คือ "สห" แปลว่า "ร่วมกัน" และคำว่า "กรณ์" แปลว่า "การกระทำ" รวมคำสองคำนี้เข้าด้วยกันได้เป็นคำว่า "สหกรณ์" ซึ่งแปลว่า "การกระทำร่วมกัน หรือการร่วมมือกัน" (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2521)

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2511 (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2522) ให้ความหมายของสหกรณ์ว่า "สหกรณ์" หมายความว่าบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้"

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (อ้างใน ธำรง, 2527)

"สหกรณ์" แปลว่า การทำด้วยกัน หมายถึง เหนือกำลังผู้ทำงานเกี่ยวข้องกัน การกระทำที่เกี่ยวข้องกันนั้นให้พวกพ้องกันทุกด้าน ด้วยความเมตตาหวังดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันด้วย จึงจะเป็นสหกรณ์แท้ ซึ่งมีแต่ความเจริญก้าวหน้าและอำนวยประโยชน์ที่พึงประสงค์แต่ฝ่ายเดียว

สมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ (อ้างถึงใน สันนิบาตสหกรณ์, 2521)

"สหกรณ์" ในทัศนะของข้าพเจ้า คือ การกระทำร่วมกัน มนุษย์ตั้งแต่เกิดมาจนตาย ย่อมต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น ตั้งแต่ครอบครัว ญาติพี่น้อง ไปจนถึงเพื่อนฝูง ผู้ร่วมงาน กล่าวอีกอย่างว่าเราอยู่คนเดียวไม่ได้ต้องอยู่ในสังคมเดียวกัน ดังนั้นหลักสำคัญที่สุดของสหกรณ์ทุกประเภท ควรเป็นดังต่อไปนี้

1. ความเมตตากรุณา ความต้องการให้ผู้อื่นมีความสุขความสำเร็จ ช่วยเหลือกันเท่าที่จะทำได้

2. ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน

3. ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในระหว่างสมาชิก ไม่มีการถือเอาถือเรา ต่างมุ่งประโยชน์ต่อสหกรณ์อันเป็นผลประโยชน์ของทุกคน

4. ความรู้ทางวิชาการที่จะต้องส่งเสริมทุกกรณี

(กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2526) ได้ให้ความหมายของสหกรณ์ว่า "สหกรณ์" หมายถึง องค์การแบบหนึ่งที่มีกลุ่มบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปรวมกันจัดตั้ง โดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อช่วยแก้ปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพอย่างเดียวกัน โดยวิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักและวิธีการสหกรณ์ โดยมีได้มุ่งหวังผลกำไร

เอนไซโคลปีเดียบริเทนนิกา (อ้างใน ชวี เกษวัต) กล่าวว่า สหกรณ์คือ ชุมชนที่รวมกันเป็นองค์การด้วยความสมัครใจ และยึดหลักประชาธิปไตยเป็นที่ตั้ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จัดหาสินค้ามาจำหน่ายแก่สมาชิก และการรับใช้สมาชิกหรือเพื่อให้สมาชิกประกอบการผลิตเพื่อจำหน่าย หรือจัดการขายผลิตผลของสมาชิก หรือจัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืม หรือรวมวัตถุประสงค์เหล่านี้เข้าด้วยกัน และในขณะเดียวกันก็เฉลี่ยผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น เนื่องจากการนี้ให้แก่สมาชิกตามส่วน ซึ่งได้ตกลงเห็นพร้อมกันว่าเป็นการเที่ยงธรรมสำหรับสมาชิกแต่ละคน และสำหรับหมู่คณะ

H. Calvert ให้ความหมายว่า "สหกรณ์" เป็นองค์การธุรกิจแบบหนึ่งที่บุคคลร่วมกันจัดตั้งด้วยความสมัครใจ ในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยยึดหลักความเสมอภาค เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเอง"

ILO ให้ความหมายว่า "สหกรณ์เป็นสมาคมของบุคคลซึ่งมีรายได้ไม่น้อยเข้ามาร่วมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจร่วมกัน โดยการจัดตั้งองค์การธุรกิจร่วมกันตามหลักประชาธิปไตย ออกหุ้นตามต้องการ และรับผิดชอบในการดำเนินงานและแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความยุติธรรม

Marvin A. Schaars ให้ความหมายว่า "สหกรณ์เป็นธุรกิจที่สมาชิกเป็นเจ้าของด้วยความสมัครใจ ควบคุมโดยสมาชิกผู้ถือหุ้น และดำเนินการโดยสมาชิกยึดหลักไม่แสวงหากำไร จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า "สหกรณ์ หมายถึง คณะบุคคลที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกัน มารวมกันด้วยความสมัครใจเพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำธุรกิจ เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และมีการดำเนินการอย่างยุติธรรมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อจัดปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจในหมู่สมาชิก

2.1.1.2 จุดมุ่งหมายของสหกรณ์

สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจที่จัดตั้งขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ (กรมอาชีวศึกษา, 2525)

1. เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยการดำเนินธุรกิจเพื่อช่วยให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้มาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น
2. เพื่อความเสมอภาค และการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพในสังคม เพราะเมื่อสภาพทางเศรษฐกิจดีขึ้นจะทำให้สังคมดีขึ้น

2.1.1.3 ความเป็นมาของสหกรณ์

1. ความเป็นมาของสหกรณ์ในต่างประเทศ

การรวมกลุ่มหรือร่วมมือกันหรือแนวคิดแบบการสหกรณ์นั้น ความเป็นจริงแล้วเป็นวิสัยของมนุษยชาติมาแต่ดึกดำบรรพ์ ในอันที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันประกอบกิจการต่าง ๆ แต่ในยุคนั้นการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์การ และวิธีดำเนินงานยังขาดความเป็นระเบียบแบบแผน อย่างในสมัยต่อมา

วิธีการสหกรณ์ได้ริเริ่มและพัฒนามานับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 โดย โรเบิร์ต โอเวน (Robert Owen) ชาวอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งการสหกรณ์ โดยในปี พ.ศ. 2363 ได้รวมกรรมกรในรูปของ ชุมรมสหกรณ์ (Co-operation Community) เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของกรรมกร โดยการผลิตสิ่งบริโภคเลี้ยงตนเอง ไม่ต้องพึ่งใคร และเป็นผู้คิดคำว่า สหกรณ์ (Co-operation) ขึ้นมาเพื่อให้มีความหมายเป็นพิเศษ

ต่อมาในปี พ.ศ. 2370 นายแพทย์วิลเลียม คิง แห่งเมืองไบรตัน ประเทศอังกฤษ ได้นำแนวคิดของ โอเวน ไปปรับปรุงแก้ไขแนวดำเนินการ โดยสมทบทุนของคณงานเข้าด้วยแล้วจัดตั้งเป็นสมาคมการค้า (Trading Association) ในรูปร้านสหกรณ์จำหน่ายสินค้า นับเป็นร้านสหกรณ์

แห่งแรกของโลก ซึ่งการดำเนินงานในระยะแรกประสบความล้มเหลว แต่กรรมกรก็ไม่ละความพยายาม โดยได้พยายามคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2387 กรรมกรทอผ้าแห่งเมืองรอชเดล ได้จัดตั้งร้านสหกรณ์ขึ้น ที่ตรอกคางคก เมืองรอชเดล ได้ประสบผลสำเร็จจนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และกลายเป็นต้นแบบร้านสหกรณ์ของโลกในปัจจุบัน

2. ความเป็นมาของสหกรณ์ในประเทศไทย

2.1 ประวัติการจัดตั้งสหกรณ์

เมื่อประเทศไทยเริ่มติดต่อกับต่างชาติกับต่างประเทศมากขึ้น นับตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ระบบเศรษฐกิจของชนบทค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจเพื่อเลี้ยงตนเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนเพื่อขยายการผลิต และการครองชีพจึงมีมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ชาวนาที่ไม่มีทุนของตนเอง จึงต้องหันไปกู้ยืมจากบุคคลอื่น โดยเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง และมีการเอารัดเอาเปรียบทุกวิถีทางจนยากที่ชาวนาจะสามารถปลดปล่อยหนี้สินได้ ประกอบกับสภาพการเกษตรโดยทั่วไปต้องอาศัยสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ผลผลิตการเกษตรจึงไม่แน่นอน ดังนั้น หนี้สินและดอกเบี้ยจึงเพิ่มพูนมากขึ้น จนไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ และต้องโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่เจ้าหนี้ในที่สุด

จากสภาพความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจและสังคมของชาวนาในสมัยนั้น รัฐบาลจึงคิดหาหนทางช่วยเหลือ โดยมีแนวคิดจะจัดตั้งธนาคารเกษตรให้มีสาขาในภูมิภาคเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนาแต่ต้องระงับไป เนื่องจากขัดข้องในเรื่องเงินทุน หลักประกันเงินทุน และการควบคุมเงินกู้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 รัฐบาลโดยกระทรวงการคลังมหาสมบัติ (กระทรวงการคลัง) ได้เชิญ เซอร์เบอร์นาร์ด ฮันเตอร์ (Sir Bernard Hunter) หัวหน้าธนาคารแห่งเมืองมิดราส ประเทศอินเดีย มาสำรวจหาหนทางช่วยเหลือชาวนา จึงได้เสนอแนะให้จัดตั้ง ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ (National Loan Bank) เพื่อดำเนินการให้เงินกู้แก่ราษฎรโดยมีที่ดินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นหลักประกัน และให้เกษตรกรที่จะรับเงินกู้รวมกันเป็นสมาคมเพื่อควบคุมไม่ให้เกษตรกรทอดทิ้งที่ดินหรือหนี้สิน

พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ และนายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก ได้ทรงพัฒนารูปแบบสหกรณ์ที่เหมาะสมกับประเทศ โดยเห็นว่าสหกรณ์หาทุนแบบไรฟไฟเซน ในเยอรมัน มีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากสมาชิกต้องรับผิดชอบหนี้สินของสหกรณ์ร่วมกันมีขนาดเล็ก สมาชิกจะรู้จักกันดีและควบคุมซึ่งกันและกัน

ได้ และทรงบัญญัติคำจากภาษาอังกฤษเป็นศัพท์เฉพาะในภาษาไทยว่า "สหกรณ์" จึงได้รับการยกย่องให้เป็น "บิดาของการสหกรณ์ในประเทศไทย"

สหกรณ์ที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์แห่งแรกในประเทศไทยคือ "สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้" อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งจดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2459 โดยกู้เงินจากแบงก์สยามกัมมาจล จำกัด (ธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน) และต่อมาได้มีการจัดตั้งสหกรณ์เพิ่มขึ้นที่จังหวัดลพบุรีและแพร่หลายทั่วไป

เมื่อปรากฏว่าการจัดตั้งสหกรณ์เป็นผลดีและเพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมสหกรณ์ให้มีความมั่นคงและแพร่หลาย ประเทศไทยจึงตราพระราชบัญญัติสหกรณ์ พุทธศักราช 2471 และต่อมาได้ยกเลิกและประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พุทธศักราช 2511 ในปัจจุบัน

2.2 ประเภทของสหกรณ์ในประเทศไทย

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พุทธศักราช 2511 แบ่งสหกรณ์ออกเป็น 6 ประเภทดังนี้

(1) สหกรณ์การเกษตร เป็นสหกรณ์ที่มีหน้าที่ในการจัดหาและให้บริการแก่สมาชิก ในด้านการผลิตการเกษตร เช่น การจัดหาเงินทุน วัสดุ เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ มาจำหน่าย ให้สมาชิกในราคาถูก การรวบรวมผลผลิตออกจำหน่ายและการแปรรูปผลผลิตออกจำหน่ายและการแปรรูปผลผลิตออกจำหน่ายให้ได้ราคาดีด้วย สหกรณ์เหล่านี้ได้แก่ สหกรณ์ทำนุ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ขายผลผลิต และสหกรณ์บำรุงที่ดิน

(2) สหกรณ์ประมง เป็นสหกรณ์ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและประกอบอาชีพด้านการประมง ซึ่งรวมถึงการจัดหาเงินทุน และอุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดหาเงินทุน และอุปกรณ์เกี่ยวกับการประมงมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก และการจัดการด้านการตลาดเพื่อให้สามารถจำหน่าย ปลาหรือผลผลิตให้ได้ราคาดีด้วย

(3) สหกรณ์นิคม เป็นสหกรณ์ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหาหรือจัดสรรที่ดินให้แก่สมาชิก ในการประกอบอาชีพ และรวมถึงการจัดหาและอำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพให้แก่สมาชิก เช่น การจัดหาทุน อุปกรณ์การผลิต และเครื่องมือการผลิตมาจำหน่าย ตลอดจนการจัดหาน้ำและการจัดหาด้านตลาดให้อีกด้วย สหกรณ์เหล่านี้ได้แก่ สหกรณ์นิคมกสิกรรม ทั้งประเภทจำกัด และไม่จำกัด สหกรณ์การเช่าที่ดินและการเช่าซื้อที่ดิน

(4) สหกรณ์ร้านค้า หรือสหกรณ์ผู้บริโภคมีหน้าที่ในการจัดหาสินค้าหรือเครื่องอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก ส่วนมากหรือเกือบจะทั้งหมดเป็นสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ในเมืองหรือในย่านชุมชน

(5) สหกรณ์บริการ เป็นสหกรณ์ที่มีหน้าที่ในการจัดหาและให้บริการแก่สมาชิกในด้านต่าง ๆ นอกเหนือไปจากสหกรณ์รูปอื่น ๆ เช่น สหกรณ์การไฟฟ้า สหกรณ์เคหสถาน สหกรณ์บริการขายผลิตภัณฑ์ และสหกรณ์บริการเดินรถแท็กซี่

(6) สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นสหกรณ์ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับฝากเงินและจัดหาเงินทุนให้สมาชิกกู้ยืมไปใช้จ่ายในเวลาจำเป็น ซึ่งเกือบจะทั้งหมดเป็นสหกรณ์ที่จัดอยู่ในหมู่ผู้มีรายได้ประจำ โดยเฉพาะในวงการราชการ ได้แก่ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู สหกรณ์ออมทรัพย์ตำรวจ สหกรณ์ออมทรัพย์ข้าราชการ และสหกรณ์ออมทรัพย์อื่น ๆ

2.1.1.4 อุดมการณ์สหกรณ์

การจัดตั้งกิจการใด ๆ ขึ้นมา มักจะมีอุดมการณ์ประจำกิจการนั้น ๆ เช่นเดียวกับกิจการสหกรณ์ ซึ่ง ฅรงค์ เล็งประชา (2527) ได้กล่าวว่า อุดมการณ์ที่สำคัญที่สุดของสหกรณ์ก็คือ "การร่วมมือในการดำเนินธุรกิจ" และได้รวบรวมอุดมการณ์สหกรณ์ที่สำคัญ ๆ อีก 6 ประการคือ

1. การช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าสมาชิกไม่ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันแล้วกิจการสหกรณ์ก็อาจล้มเหลว

2. การไม่แสวงหากำไร แต่อำนวยประโยชน์ และให้บริการแก่สมาชิกในสิ่งที่ต้องการ โดยสหกรณ์ได้รับผลตอบแทนต่ำที่สุด

3. การอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่สมาชิก เพราะกิจการสหกรณ์เป็นของสมาชิก ดำเนินการโดยสมาชิก

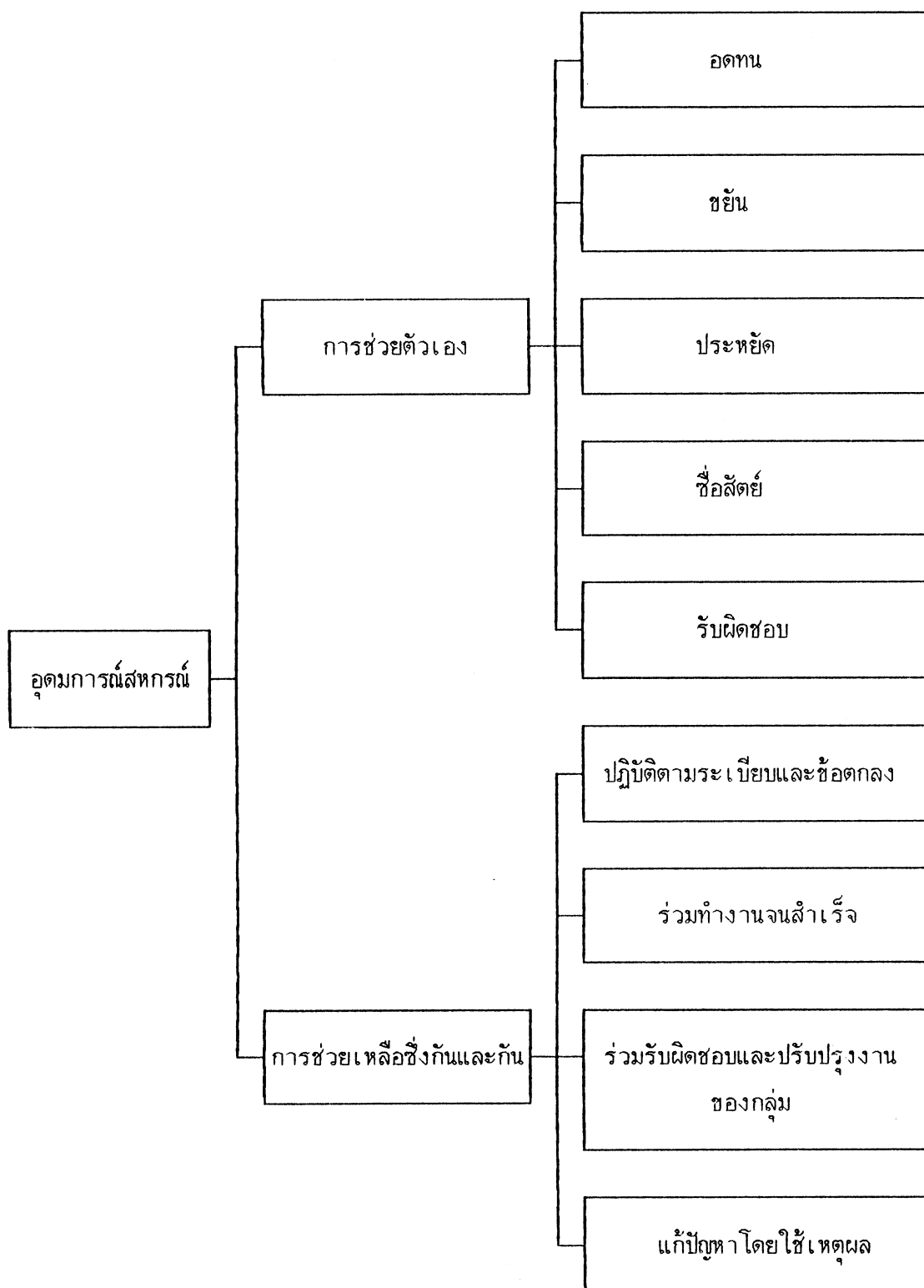
4. การไม่กีดกันบุคคลภายนอก โดยถือหลักว่าสหกรณ์เป็นของประชาชนจึงเปิดรับสมาชิกทั่วไป โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ การเมือง ศาสนา วัฒนธรรม แต่ต้องมีอุดมการณ์ ไม่ใช่มุ่งหาผลประโยชน์อันมิชอบและทำลายสหกรณ์

5. การดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตย สมาชิกมีสิทธิออกเสียงเพียงเสียงเดียวไม่ว่าจะถือหุ้นมากน้อยเพียงไร เพื่อกันมิให้สหกรณ์ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่ง

6. การส่งเสริมการศึกษาอบรมแก่สมาชิก เพราะสมาชิกเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้สหกรณ์ดำเนินการอยู่ได้

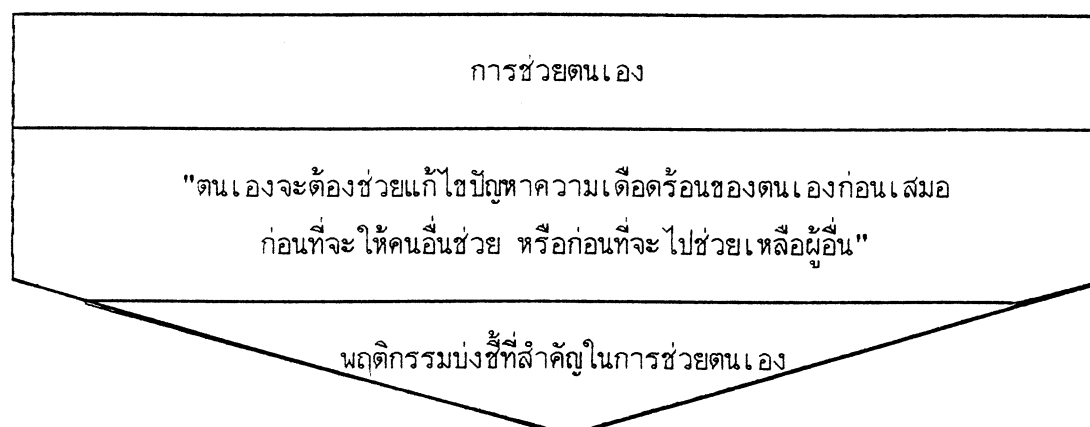
จะเห็นได้ว่าสหกรณ์นั้นมีอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือมวลสมาชิกให้ดำรงชีพอยู่ได้โดยไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน และพยายามให้การสหกรณ์ดำรงอยู่ได้ตลอดไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้กล่าวถึงอุดมการณ์สหกรณ์ว่า อุดมการณ์สหกรณ์ หมายถึง แนวคิดที่เชื่อว่าจะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมให้มีความ กินดีอยู่ดี มีสันติสุข โดยการช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันดังแผนภูมิต่อไปนี้

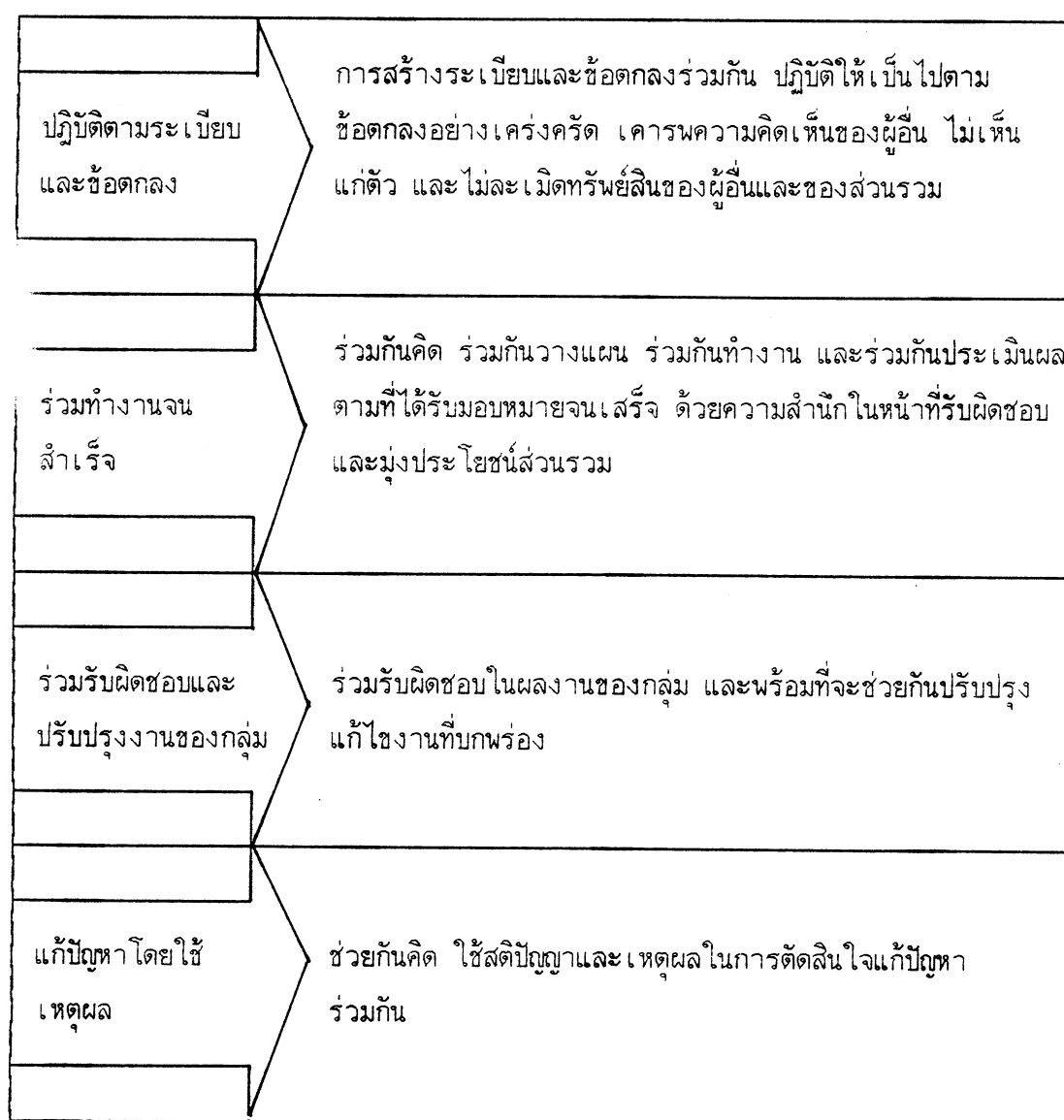
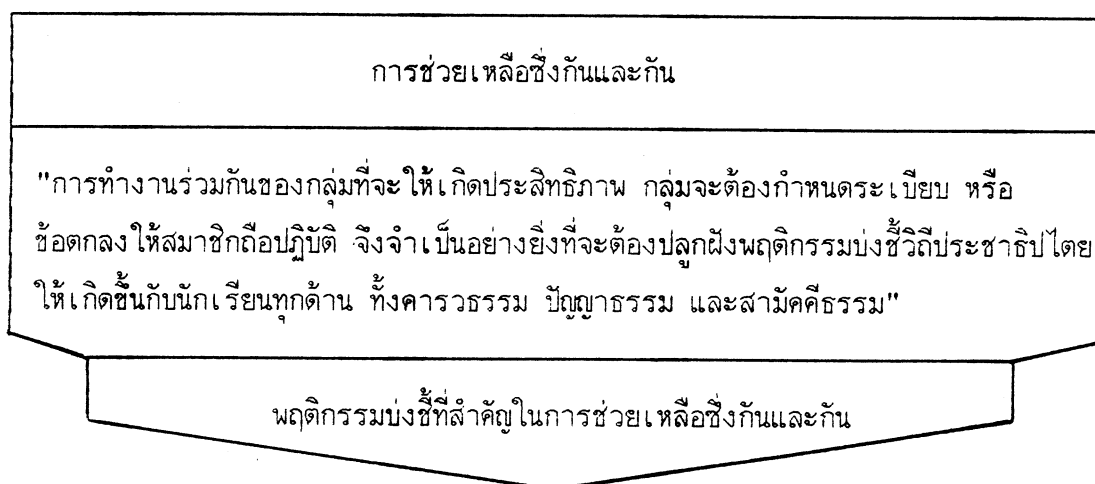

แผนภูมิที่ 1 อุตมการณ์สหกรณ์

อุตมการณ์สหกรณ์ คือ การรู้จักช่วยตัวเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อดทน		ความเข้มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจ สามารถยืนหยัดต่อสู้กับการ กระทบกระทั่งของสภาพการณ์ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ไม่แสดง อาการหวั่นไหว คงอยู่ในอาการสงบปกติ
ขยัน		ขยันขันแข็งในการเรียนและการทำงาน ไม่เกียจคร้าน รู้จัก ชวนช่วยหาความรู้และประสบการณ์ให้ตนเอง ไม่ปล่อยเวลาให้ หมดไปโดยเปล่าประโยชน์
ประหยัด		อดออม ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ไม่ฟุ้งเฟ้อสุรุ่ยสุร่าย รู้จักประหยัดทั้งเวลา ค่าใช้จ่ายและแรงงาน
ซื่อสัตย์		ประพฤติดี พูดจริง ทำจริง และจริงใจ ไม่คดโกง ไม่เอาทรัพย์สิน ที่เจ้าของไม่อนุญาตมาเป็นของตน ทำความดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง ผู้อื่น
รับผิดชอบ		ทำงานด้วยความเอาใจใส่ รอบคอบ เสร็จทันเวลา ไม่ทิ้งงาน รับผิดชอบต่องานที่ทำ รู้จักรับผิดชอบงานผิดพลาด

แผนภูมิที่ 1 อุดมการณ์สหกรณ์ (ต่อ)

2.1.1.5 หลักการสหกรณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2526)

หมายถึง แนวดำเนินงานของสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความมุ่งหมาย เช่น

1. เป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ ไม่กีดกันการเข้าเป็นสมาชิก
2. ควบคุมตามหลักประชาธิปไตย และการดำเนินการเป็นอิสระ
3. จำกัดอัตราดอกเบี้ยตามพื้นฐานมีการปันผล
4. จัดสรรรายได้สุทธิ (กำไร) เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสมาชิกด้วยความเป็นธรรม
5. ส่งเสริมการศึกษาอบรมทางสหกรณ์
6. ร่วมมือระหว่างสหกรณ์ทั้งปวง

2.1.1.6 วิธีการสหกรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

การดำเนินการของสหกรณ์ ยึดหลักการรวมกันเป็นข้อสำคัญ เพราะการรวมกันนั้นจะทำให้เกิดพลังที่จะสามารถแก้ไขปัญหาของสมาชิกที่ได้รวมกันตั้งสหกรณ์ได้ และเนื่องจากสหกรณ์โดยทั่ว ๆ ไป เกิดขึ้นจากการรวมกันของผู้ที่ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ และผู้ที่มีฐานะอ่อนแอทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว ฉะนั้น ถ้าหากไม่สามารถที่จะรวมกันได้อย่างเหนียวแน่นและถาวรแล้ว ก็ย่อมจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังนั้น หลักการสำคัญที่จะทำให้การรวมกันของสหกรณ์มีความมั่นคงและถาวรได้ก็โดยสหกรณ์ยึดหลักในการปฏิบัติตามหลักการสหกรณ์ 6 ประการ ดังได้กล่าวมาแล้ว

ดังนั้น วิธีการสหกรณ์คือ การนำหลักการสหกรณ์มาใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งสหกรณ์แต่ละประเภทก็จะมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันไป เช่น ในการจัดตั้ง การระดมทุน การบริหารงาน การดำเนินธุรกิจ การส่งเสริมประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสมาชิก โดยกำหนดวิธีปฏิบัติไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ดังต่อไปนี้

1. การเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ เปิดรับสมาชิกโดยไม่จำกัดและไม่กีดกันการเข้าเป็นสมาชิก ดังนั้นโดยวิธีการสหกรณ์แล้ว บุคคลที่มีความเลื่อมใสในวิธีการสหกรณ์ และเต็มใจที่จะรับผิดชอบในฐานะสมาชิกแล้ว สามารถที่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ได้ แต่สหกรณ์จำเป็นต้องกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสหกรณ์ไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์แต่ละประเภท ผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์จะต้องมีคุณสมบัติถูกต้องตามข้อบังคับที่สหกรณ์กำหนด เพราะคุณสมบัติของสมาชิกเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากการดำเนินงานของสหกรณ์นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและ

ร่วมใจกันอย่างจริงจัง ถ้าหากสมาชิกมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน หรือขัดแย้งกันแล้ว ความสามัคคีก็ย่อมไม่เกิดขึ้น สหกรณ์ก็คงดำเนินการไปไม่ได้

2. การควบคุมตามหลักประชาธิปไตย และการดำเนินการเป็นอิสระ วิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ในข้อนี้ ก็คือ สมาชิกของสหกรณ์ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคเหมือนกันหมด คือ มีสิทธิออกเสียงในการลงมติของสหกรณ์คนละหนึ่งเสียงเท่านั้น ไม่ว่าผู้นั้นจะถือหุ้นในสหกรณ์มากน้อยเท่าใดก็ตาม การบริหารงานในสหกรณ์ยึดหลักประชาธิปไตย คือ ถือเอามติเสียงส่วนใหญ่เป็นหลัก อำนาจสูงสุดในการบริหารงานสหกรณ์มาจากที่ประชุมใหญ่ของสมาชิกทั้งหมด ที่ประชุมจะเป็นผู้กำหนดนโยบายของสหกรณ์ และเลือกสมาชิกสหกรณ์ส่วนหนึ่งขึ้นเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อควบคุมดูแลให้เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ปฏิบัติงานไปตามนโยบายที่ประชุมใหญ่กำหนด นอกจากนี้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปในรูปอิสระ คือ สหกรณ์เป็นของสมาชิกดำเนินงานโดยสมาชิก เพื่อผลประโยชน์ของสมาชิก

3. การจำกัดอัตราเงินปันผลตามหุ้น (เพียงไม่เกินอัตราดอกเบี้ย) ก็เพราะสหกรณ์ตั้งขึ้นมาโดยยึดมั่นอุดมการณ์ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้น เงินที่สมาชิกลำเอามาถือหุ้นในสหกรณ์ จึงถือว่าเป็นการลงทุนร่วมกัน มิได้หวังผลกำไรจากการลงทุน สหกรณ์จะเปิดโอกาสให้สมาชิกถือหุ้นโดยไม่จำกัดจำนวน แต่การถือหุ้นต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดมีอิทธิพลในการดำเนินงานของสหกรณ์

อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการชักจูงให้สมาชิกลำเอามาถือหุ้นในสหกรณ์มากยิ่งขึ้น สหกรณ์ก็อาจพิจารณาจ่ายเงินปันผลตามหุ้นที่สมาชิกถือก็ได้ เมื่อสหกรณ์มีผลกำไร แต่จะต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

4. การจัดสรรรายได้สุทธิ (กำไร) โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และด้วยความเป็นธรรมในหมู่สมาชิก โดยที่สหกรณ์นั้นตั้งขึ้นเพื่อบูชาหวังที่จะร่วมมือกันในการช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ มิได้มุ่งดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไร แต่เพื่อที่จะอำนวยความสะดวก และให้บริการแก่สมาชิกในสิ่งที่สมาชิกต้องการ การดำเนินงานเพื่ออำนวยความสะดวกหรือให้บริการแก่สมาชิกล้วน สหกรณ์จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่าย และเพื่อความเป็นธรรมสมาชิกผู้ที่ใช้บริการของสหกรณ์ก็ควรจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายที่สหกรณ์จำเป็นต้องจ่ายไปก่อน และเมื่อสิ้นปีบัญชี สหกรณ์ปิดบัญชีแล้ว ถ้าหากว่ามีส่วนเกิน ซึ่งในด้านธุรกิจเรียกว่ากำไรนั้น ในด้านการดำเนินงานของสหกรณ์แล้ว ถือว่าเป็นส่วนที่สมาชิกลำเอามาจ่ายให้แก่สหกรณ์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่สหกรณ์จ่ายไปในการบริการ ดังนั้น โดยความเป็นธรรมก็ควรจะต้องคืนให้แก่สมาชิกผู้ที่จ่ายไว้ ฉะนั้นในการจัดสรรรายได้สุทธิของสหกรณ์

จูงมุงให้เกิดความเป็นธรรม โดยจ่ายคืนไปให้กับสมาชิกผู้ที่จ่ายค่าบริการกับสหกรณ์ ซึ่งเรียกว่า "เงินเฉลี่ยคืน"

อย่างไรก็ดี หากสหกรณ์จัดสรรเงินส่วนเกินคืนให้แก่สมาชิกหมดก็จะไม่เป็นตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ในการส่งเสริมทางเศรษฐกิจ ดังนั้นสหกรณ์ส่วนใหญ่โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา จะเพิ่มหลักการสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ หลักการประหยัดและการออมไว้กับสหกรณ์อื่นจะเป็นการส่งเสริมนิสัยการประหยัดของสมาชิกและการออมร่วมกัน

5. การส่งเสริมการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ เนื่องจากการรวมตัวเพื่อให้เกิดกำลังได้ ต้องมีระเบียบวินัย ดังนั้น สมาชิกของสหกรณ์จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ และการที่จะให้ขบวนการเข้มแข็ง สหกรณ์จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่มียุทธศาสตร์ อย่างเดียวกันรวมกันให้มากๆ แต่การที่จะให้บุคคลทั่วไปศรัทธา และสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น จำเป็นที่จะต้องชี้แจงให้เขาเข้าใจ และยอมรับว่าวิธีการสหกรณ์จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาค่าเงินเดือดร้อนของเขาได้ ดังนั้น สหกรณ์จะต้องส่งเสริมในด้านการศึกษาอบรมทางสหกรณ์ ซึ่งได้แก่ หลักวิธีการสหกรณ์ รวมทั้งด้านเศรษฐกิจและประชาธิปไตยแก่สมาชิกกรรมการ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และบุคคลภายนอกอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

6. การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ทั้งปวง โดยที่สหกรณ์ทั้งหลายต่างก็ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ฉะนั้นเมื่อสหกรณ์แต่ละสหกรณ์มีปัญหาหรืออุปสรรค สหกรณ์อื่น ๆ ก็ควรที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อให้วิธีการสหกรณ์สามารถดำเนินงานไปได้บรรลุวัตถุประสงค์การร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์นั้นสามารถทำได้ทุกด้าน เช่น ในด้านการทำธุรกิจ ข้าราชการ การให้การศึกษาระดับและในด้านเงินทุน เป็นต้น ซึ่งถ้าสหกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั่วไปในโลกนี้สามารถให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงจังแล้ว สหกรณ์ทุกสหกรณ์ก็ควรจะช่วยเหลือสมาชิกให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำให้สังคมทั่วไปมีความกินดีอยู่ดี และมีสันติสุขสมตามเป้าหมายที่สหกรณ์ตั้งไว้

2.1.1.7 ประโยชน์ของสหกรณ์

โดยที่สหกรณ์มีอุดมการณ์มุ่งประโยชน์ให้สำคัญของคนมากกว่าปัจจัยอื่น โดยการรวมคนให้เกิดพลังในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยตนเองได้ในที่สุด หลักการจึงมีความคล้ายคลึงกับปรัชญาและหลักการพัฒนาชุมชน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าการสหกรณ์ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

1.1 เป็นสถาบันการเงิน สหกรณ์เป็นสถาบันเงินทุนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของสมาชิก โดยสหกรณ์จัดหาเงินทุนให้สมาชิกได้กู้ยืมไปลงทุนหรือประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และผ่อนชำระหนี้ในระยะยาว ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้สหกรณ์ยังรับฝากเงินจากสมาชิกอีกด้วย เท่ากับว่าสหกรณ์เป็นธนาคารในท้องถิ่นจึงอาจกล่าวได้ว่า สหกรณ์เป็นสถาบันเงินทุนที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทที่บริการธนาคารยื่นมือเข้าไปไม่ถึง

1.2 เป็นสถาบันการผลิต สหกรณ์เป็นหน่วยผลิตที่สำคัญซึ่งเป็นการผลิตทั้งโดยสมาชิกรายบุคคลและโดยสหกรณ์ เช่น สมาชิกทำการเพาะปลูก สหกรณ์ก็ทำหน้าที่สีข้าว หรือแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร จึงนับได้ว่าเป็นการพัฒนาทั้งอาชีพและเศรษฐกิจของสังคมในท้องถิ่น

1.3 เป็นสถาบันการตลาด เมื่อแปรรูปผลผลิตแล้ว สหกรณ์ก็จัดจำหน่ายต่อไปยังผู้บริโภค ถ้าผลผลิตนั้นไม่ได้แปรรูป สหกรณ์ก็จะรวบรวมผลผลิตของสมาชิกช่วยจัดจำหน่ายให้ด้วย นอกจากนั้น สหกรณ์ยังจัดอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เมล็ดพันธุ์พืช หรือเครื่องจักรเครื่องมือมาจำหน่ายให้สมาชิกในราคาถูกลงด้วย

1.4 เป็นสถาบันการค้าระหว่างประเทศ ชุมชนสหกรณ์ระดับชาติ จะติดต่อค้าขายกับต่างประเทศในปริมาณธุรกิจมาก ๆ โดยรวบรวมผลผลิตจากสหกรณ์สมาชิกในท้องถิ่นและในโอกาสเดียวกัน สหกรณ์ระดับชาติ อาจส่งสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค ทั้งจากภายในและต่างประเทศมาจำหน่ายให้แก่สหกรณ์ท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกก็ได้

1.5 เป็นสถาบันธุรกิจ หน้าที่อันสำคัญของสหกรณ์คือ ดำเนินธุรกิจอย่างกว้างขวาง คือ ด้านการเงิน การผลิต การวางแผนการผลิต การแปรรูป การตลาด การค้าระหว่างประเทศ การประกันชีวิต การประกันภัย นับได้ว่าเป็นสถาบันธุรกิจที่กว้างขวางครอบคลุมกิจการหลายอย่างที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิก

2. ด้านสังคม

2.1 เป็นสถาบันการศึกษาและฝึกอบรม สหกรณ์ถือเป็นหลักการสำคัญที่จะละเว้นเสียมิได้จะให้การศึกษากับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินการธุรกิจสหกรณ์ ตลอดจนให้การศึกษาด้านการบริหารงานสหกรณ์ การให้ความรู้ด้านอาชีพด้วย ในบางประเทศมีโรงเรียนหรือวิทยาลัยการสหกรณ์เป็นของตนเอง สหกรณ์ถือว่าการให้การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สหกรณ์นั้นเจริญก้าวหน้า

2.2 เป็นสถาบันทางสังคม สหกรณ์จะเป็นศูนย์กลางในการพบปะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ข่าวสารและวิทยาการ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจการงานพิธีต่าง ๆ เช่น การแสดงกิจกรรม การแต่งงาน การประชุม อบรม เป็นต้น

2.3 เป็นสถาบันการพัฒนา คือ เป็นสถาบันที่ช่วยให้คนมีความรู้ และความสามารถ ในการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ เป็นแหล่งกู้ยืมเงิน ฝากเงิน ผลิตและจำหน่ายสินค้า ตลอดจนการเผยแพร่วิชาการต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การอยู่ดีกินดี มีความสุขในสังคม จึงนับได้ว่าสหกรณ์เป็นสถาบันที่ช่วยพัฒนาสังคมได้มาก

3. ด้านการปกครอง

หลักและอุดมการณ์สำคัญประการหนึ่งของการสหกรณ์ คือ การดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตย สมาชิกคนหนึ่งมีสิทธิออกเสียงได้เพียงเสียงเดียวเท่านั้น ไม่ว่าคนนั้นจะถือหุ้นจำนวนมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อบังคับกันมิให้มีการรวบอำนาจ มีอภิสิทธิ์เหนือกว่าคนอื่นในสหกรณ์ นอกจากนี้สหกรณ์ยังมีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการเป็นประจำอีกด้วย ซึ่งเท่ากับว่าสหกรณ์ในองค์การที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิธีบริหารงานตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญออกไป

2.1.2 การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

แม้ว่าประเทศไทยจะเริ่มจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์มาเป็นเวลาถึง 80 ปี แล้วก็ตาม แต่สหกรณ์ในประเทศไทยก็ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนยังไม่เข้าใจและขาดความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์นั่นเอง ซึ่งในเรื่องนี้คลีเมนเต เดอร์โซ จูเนียร์ (Clenente Terso Jr. อ้างใน ถวิล เลิศประเสริฐ, 2528) กล่าวไว้ว่า ความล้มเหลวตั้งแต่แรกของสหกรณ์นั้น เนื่องมาจากขาดการให้ข้อความรู้ที่ถูกต้อง และควรชี้แนะแก่ประชาชนในเรื่องวิธีปฏิบัติของสหกรณ์ โดยส่วนใหญ่จะเน้นเฉพาะสิทธิและผลประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ แต่ไม่ได้เอ่ยถึงหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อสหกรณ์เลย และวิธีแก้ไขปัญหาล่าช้า ถาวร อุดมไพจิตรกุล (2527) ได้กล่าวว่า การให้การศึกษากับเรื่องสหกรณ์ให้เป็น "คน" ที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสหกรณ์ เพื่อจะได้ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ว่า ควรจะกำหนดโครงการศึกษาและฝึกอบรมการสหกรณ์ให้เป็นไปอย่างทั่วถึง ทั้งการศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียน นอกจากนี้ ถวิล เลิศประเสริฐ (2528) ยังให้ทัศนะว่ารัฐบาลควรดำเนินการเผยแพร่ความรู้ทาง

สหกรณ์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง และควรจัดให้มีการสอนวิชาสหกรณ์ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียนอาชีวศึกษา และอื่นๆ จนถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ทางปฏิบัติในหลักและวิธีการสหกรณ์

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว สถานศึกษาต่าง ๆ จึงได้ริเริ่มจัดสหกรณ์ขึ้น เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์แก่สมาชิกโดยตรง

2.1.2.1 ความหมายของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

วรชัย เยาวภาณี (2521) ได้ให้ความหมายไว้ว่ากิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมีความหมายครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสหกรณ์ ซึ่งได้จัดขึ้นในโรงเรียนในทุกรูปแบบ กล่าวคือ อาจเป็นรูปแบบสหกรณ์ที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้

ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมสหกรณ์ไว้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมตามประเภทต่าง ๆ ของการสหกรณ์ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์นิคม สหกรณ์บริการ และสหกรณ์ออมทรัพย์

Colombain (1980) ได้กล่าวว่า สหกรณ์โรงเรียน คือ สมาคมของเด็กประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ทั้งที่กำลังเรียนและจบไปแล้ว โดยการทำงานของพวกเขาเป็นอิสระภายใต้การแนะนำของครู เป็นธุรกิจเล็ก ๆ ที่ขายสิ่งของจำเป็นที่ใช้ในโรงเรียน จุดมุ่งหมายก็เพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์มากกว่าด้านเศรษฐกิจโดยตรง

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสหกรณ์ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์ร้านค้า โดยใช้หลักการและวิธีการของสหกรณ์แต่ละประเภท กิจกรรมที่จัดขึ้นนี้อาจเป็นสหกรณ์ที่ถูกสมบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้ การจัดสหกรณ์ในโรงเรียนนี้มุ่งให้เยาวชนได้มีความรู้และมีประสบการณ์ทางด้านสหกรณ์มากกว่าที่จะมุ่งแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ

2.1.2.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อมุ่งให้การศึกษาเรื่อง สหกรณ์แก่สมาชิก ดังจะเห็นได้จากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา พ.ศ. 2521

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2523) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไว้ว่า "...ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา ให้มุ่งถึงประโยชน์ทางการศึกษาเป็นประการสำคัญ"

2.1.2.3 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

มีผู้ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนดังนี้

สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย (2529) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาว่า กิจกรรมสหกรณ์มีประโยชน์ดังนี้

1) ช่วยพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมในสิ่งที่ตนสนใจ เช่น ได้ร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ พัฒนาความเป็นผู้นำ ส่งเสริมและพัฒนาความสามัคคี

2) ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู อาจารย์ ช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน ฝึกให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง

3) เป็นสื่อให้สถานบันการศึกษาได้สัมพันธ์กับชุมชน โดยมีนักเรียน นักศึกษาเป็นผู้ซื้อหรือขายให้ชุมชน

4) โรงเรียน หรือสถานบันการศึกษา อาจตั้งกลุ่มยุวสหกรณ์ขึ้น ให้สัมพันธ์กับยุวสหกรณ์ของโรงเรียนอื่น หรือสถานบันอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

1) นักเรียนประถมศึกษามีความรู้ ความเข้าใจหลักสหกรณ์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

2) นักเรียนประถมศึกษา ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดสหกรณ์โดยการปฏิบัติจริงจะช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการค้าขาย และธุรกิจให้แก่กันนักเรียน

3) นักเรียนประถมศึกษาได้พัฒนาลักษณะนิสัย โดยรู้จักพึ่งตนเอง ซื่อสัตย์และร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

4) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้นำไปใช้ร่วมกิจกรรมอื่นในแผนงาน กิจกรรมนักเรียนได้ดีขึ้นเช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน กิจกรรมการจัดอาหารกลางวัน

5) การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนเป็นการเผยแพร่แนวคิดของสหกรณ์ไปสู่ชุมชน

การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานการศึกษาในประเทศไทยนั้น แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูงกว่าระดับมัธยม สถานับระดับมัธยม และสถานับระดับประถมศึกษา

ในสถานับระดับประถมศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2527) ได้บรรจุเรื่อง สหกรณ์ไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยให้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จนจบหลักสูตร และเพื่อให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในเรื่องเกี่ยวกับสหกรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้มีโครงการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ (2526) ได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ดังนี้

สหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียนมีหลักการสำคัญที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยมุ่งให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ จากประสบการณ์ตรงขั้นพื้นฐานในด้านกิจการสหกรณ์อันจะเป็นจุดเชื่อมโยง ไปสัมพันธ์กับกลุ่มเกษตรกรของชุมชน ซึ่งนักเรียนจะได้เข้าไปร่วมในอนาคต และเป็นการปูพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย

2.1.2.4 รูปแบบของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน วรชัย เขียวปानी (2521) อ้างถึงใน (ฉลาด เสริมปัญญา, 2526)

รูปแบบของการจัดกิจกรรมในโรงเรียนมีอยู่ 3 รูปแบบคือ

1. กิจกรรมสหกรณ์แบบครูเป็นผู้นำ ครูเป็นผู้ดำเนินการเองโดยทางโรงเรียนเป็นผู้แต่งตั้งนักเรียนเป็นสมาชิก การจัดในรูปแบบนี้มีส่วนดีที่กิจกรรมมั่นคงดี ความบกพร่องอาจมีน้อย แต่นักเรียนมีส่วนร่วมน้อย การฝึกปฏิบัติน้อย และที่สำคัญคือ มิได้เป็นรูปแบบสหกรณ์ที่ถูกต้อง

2. กิจกรรมสหกรณ์แบบสมบูรณตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ กิจกรรมสหกรณ์แบบนี้มีข้อดีนอกเหนือจากข้อ 1 คือ เป็นแบบอย่างของสหกรณ์ที่ถูกต้อง แต่นักเรียนเป็นเพียงสมาชิกสมทบ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมน้อย เท่าที่สามารถจะทำได้ก็อาจเป็นพนักงานขาย หรืออื่น ๆ ในลักษณะที่มิได้ได้ร่วมคิด และตัดสินใจด้วย

3. กิจกรรมสหกรณ์แบบยุวสหกรณ์ เป็นรูปแบบที่ดำเนินการเหมือนสหกรณ์ที่สมบูรณแบบแต่สมาชิกเป็นนักเรียน และนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการเอง ครูเป็นเพียงที่ปรึกษาและช่วยเหลือครูอาจเป็นสมาชิกสมทบ กิจกรรมสหกรณ์แบบนี้มุ่งฝึกฝนให้นักเรียนได้กระทำการกิจกรรมของสหกรณ์ทุกประการ ในรูปแบบสหกรณ์ที่สมบูรณ แต่มีครูเป็นพี่เลี้ยง จึงมีข้อดีในแง่การฝึกฝนนักเรียนให้เกิดมีความพร้อมที่จะเป็นสมาชิกสหกรณ์ที่ดีต่อไป ตรงตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง

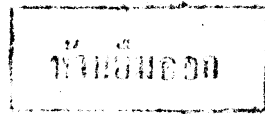
2.1.2.5 โครงสร้างกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นควรยึดหลัก ดังนี้

1. ความเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน

2. เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก

3. เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุด

4. เริ่มจากกิจกรรมที่มีอยู่แล้ว

OW

LB

2838

กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 กิจกรรมคือ

1. กิจกรรมทางด้านธุรกิจ กิจกรรมทางด้านนี้ ได้แก่ การซื้อ การขาย การบัญชี และ

การเงิน การควบคุมคลังสินค้า การควบคุมการผลิต การบริการต่าง ๆ เช่น อาหารกลางวัน

การทำหน้าที่เป็นสื่อหรือตัวแทนการจำหน่ายสินค้า หรือผลิตผลทางหัตถกรรมการเกษตรของสมาชิก

เป็นต้น สหกรณ์ควรจะได้มีการประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ เช่น หัตถศึกษา คหกรรม การเกษตร

ศิลป เพื่อให้ผลิตสิ่งต่าง ๆ ตามที่สหกรณ์ต้องการ นอกจากนี้ควรมีบริการออมทรัพย์เพื่อฝึกนิสัย

การประหยัดให้แก่นักเรียนด้วย

2. กิจกรรมทางด้านการศึกษา แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

2.1 การเรียนการสอนในหลักสูตร

2.1.1 การสอนวิชาสหกรณ์

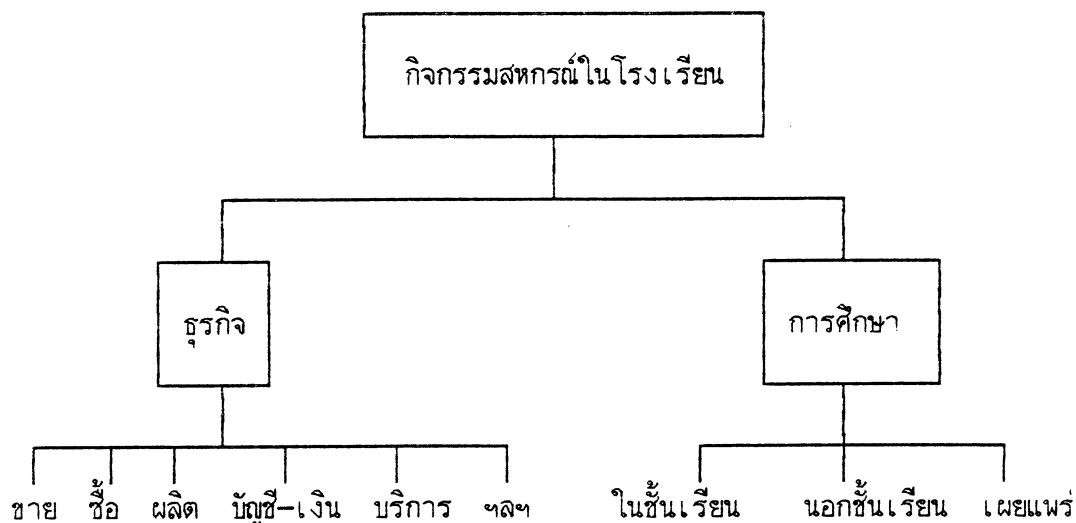
2.1.2 การสอนวิชาต่าง ๆ เช่น เกษตร ธุรกิจ คหกรรม สังคมศึกษา ฯลฯ

ในการสอนวิชาต่าง ๆ จะเน้นในการฝึกปฏิบัติ ในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ที่ดีต่อไป โดยใช้สหกรณ์โรงเรียนเป็นหน่วยฝึกปฏิบัติ หรือตัวอย่าง อุปนิสัยที่จำเป็น ได้แก่ ความรู้และทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์ การประหยัด ลักษณะผู้ประกอบการ การเป็นประชาธิปไตย เป็นต้น

2.2 กิจกรรมการศึกษานอกชั้นเรียน ทางสหกรณ์ควรจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ทางสหกรณ์และอุปนิสัยต่าง ๆ เช่น การสอนวิชาชีพเป็นพิเศษ ทัศนศึกษาเกี่ยวกับสหกรณ์ การส่งนักเรียนไปฝึกงานที่สหกรณ์อื่น ๆ การฝึกปฏิบัติงานที่สหกรณ์เอง

2.3 กิจกรรมทางด้านการเผยแพร่ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ทางสหกรณ์แก่ชุมชน การบริการชุมชน การออกข่าวสารการสหกรณ์ให้สมาชิกทราบ

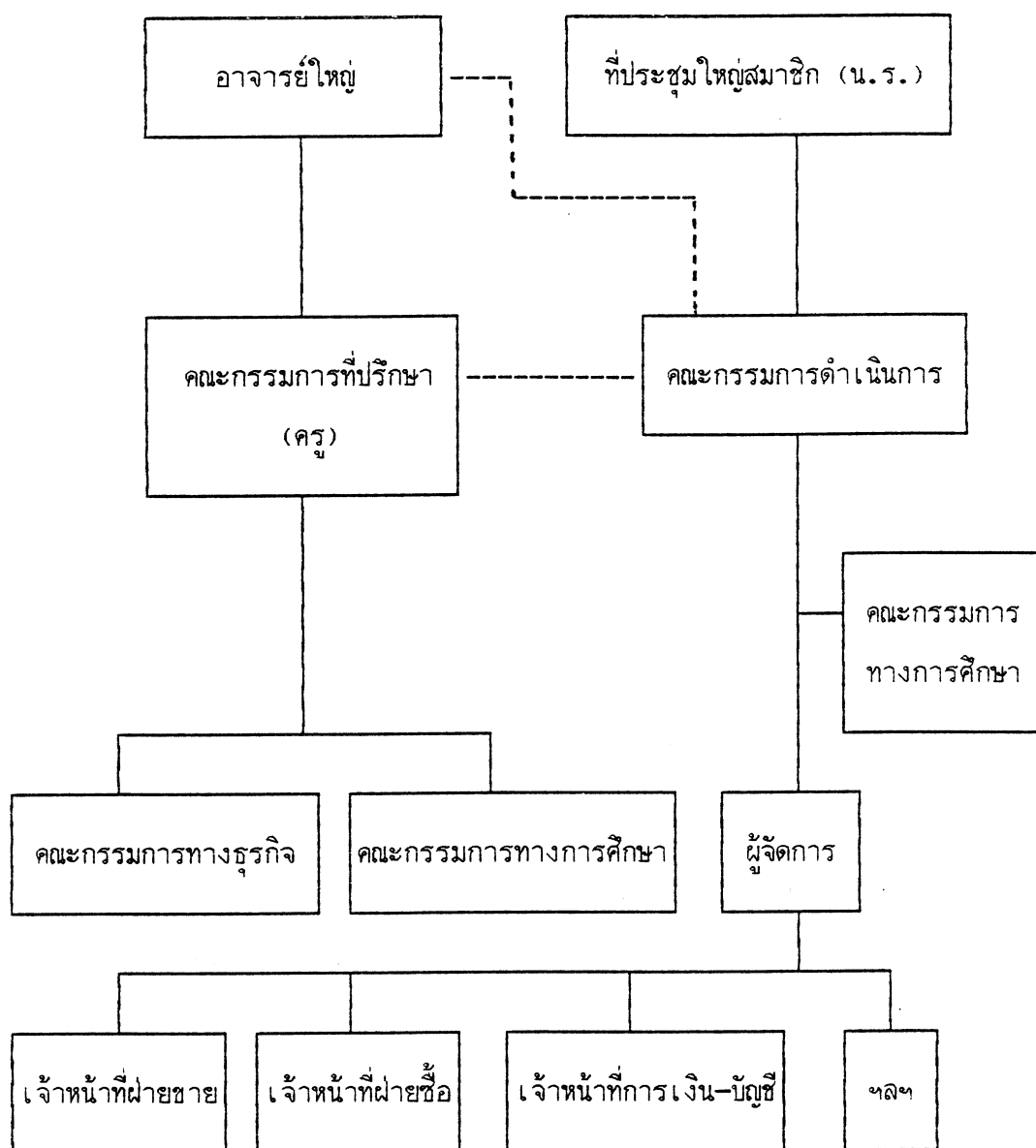
การดำเนินงานของกิจกรรมทางด้านธุรกิจ และกิจกรรมทางด้านการศึกษจะต้องประสานและเอื้อซึ่งกันและกัน

แผนภูมิที่ 2 แสดงโครงสร้างของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

2.1.2.6 การบริหารกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ในการดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ควรดำเนินการดังนี้

1. ที่ประชุมใหญ่ประชุมเลือกคณะกรรมการดำเนินการ
2. คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก คณะกรรมการทางด้านการศึกษา และเลือกผู้จัดการและเจ้าหน้าที่
3. อาจารย์ใหญ่พิจารณาจัดตั้งครู อาจารย์ เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือให้การดำเนินงานในทุกแผนกเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยคณะกรรมการจะต้องแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทางด้านธุรกิจ และกลุ่มทางด้านการศึกษา

แผนภูมิที่ 3 แสดงการบริหารกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

2.1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้กำหนดจุดหมายที่สำคัญที่จะปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้

2. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงของสังคม

3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว

4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

5. มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

8. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน

จากจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษาทั้ง 8 ข้อ สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความสอดคล้องกันระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้กับอุดมการณ์กับจุดหมายของหลักสูตร ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้อุดมการณ์สหกรณ์กับจุดหมายของหลักสูตร

อุดมการณ์สหกรณ์	พฤติกรรมบ่งชี้	ความสัมพันธ์กับ จุดหมายของหลักสูตร	หมายเหตุ
1. การช่วยเหลือ ตนเอง	ตนเองจะต้องแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนของตนเอง ก่อนเสมอ ก่อนที่จะให้คนอื่น ช่วย	4, 5, 6, 8	จุดหมายของหลักสูตร 1. มีทักษะพื้นฐานใน การเรียนรู้ คง สภาพอ่านออก เขียนได้ และคิด คำนวณได้

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะศรัทธากับจุดหมายของหลักสูตร
(ต่อ)

คุณลักษณะศรัทธา	พฤติกรรมบ่งชี้	ความสัมพันธ์กับ จุดหมายของหลักสูตร	หมายเหตุ
1.1 ชยัน	ชยันขันแข็งในการเรียนและ การทำงาน ไม่เกียจคร้าน รู้จักขวนขวายหาความรู้ และประสบการณ์ให้ตนเอง ไม่ปล่อยเวลาให้หมดไป โดยเปล่าประโยชน์	4, 5, 6, 8	2. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลง ของสังคม
1.2 ประหยัด	ประหยัด อดออม ใช้จ่ายใน สิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ไม่ฟุ้งเฟ้อสุรุ่ยสุร่าย รู้จัก ประหยัดทั้งเวลา ค่าใช้จ่าย และแรงงาน	2, 4, 7, 8	3. สามารถปฏิบัติตน ในการรักษาสุขภาพ อนามัยของตนเอง และครอบครัว
1.3 ซื่อสัตย์	ประพฤติดี พูดจริง ทำจริง และจริงใจ ไม่คดโกง ไม่เอาทรัพย์สินที่เจ้าของ ไม่อนุญาตมาเป็นของตน ทำความดีทั้งต่อหน้าและ ลับหลังผู้อื่น		4. สามารถวิเคราะห์ สาเหตุและเสนอ แนวทางแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้ อย่างมีเหตุผล ด้วย ทักษะกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์
1.4 รับผิดชอบ	ทำงานด้วยความเอาใจใส่ รอบคอบเสร็จทันเวลา ไม่ ทิ้งงาน รับผิดชอบต่องาน ที่ทำ รู้จักรับผิดเมื่องาน ผิดพลาด		5. มีความภูมิใจใน ความเป็นไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้อุดมการณ์สหกรณ์กับจุดหมายของหลักสูตร
(ต่อ)

อุดมการณ์สหกรณ์	พฤติกรรมบ่งชี้	ความสัมพันธ์กับ จุดหมายของหลักสูตร	หมายเหตุ
1.5 อุดทน	ความเข้มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจ สามารถยืนหยัดต่อสู้กับการกระทบกระทั่งของสถานการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ไม่แสดงอาการท้อแท้ หวั่นไหว คงอยู่ในอาการสงบปกติ		ได้อย่างมีความสุข 6. มีนิสัยรักการอ่าน และใฝ่หาความรู้ อยู่เสมอ 7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ 8. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตามตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน
2. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	การทำงานร่วมกันของกลุ่มที่จะให้เกิดประสิทธิภาพ กลุ่มจะต้องกำหนดระเบียบหรือข้อตกลงให้สมาชิกถือปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังพฤติกรรมบ่งชี้ วิธีชีวิตประชาธิปไตย ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกด้าน ทั้งการวชิธรรม ปัญญาธรรม และสามัคคีธรรม	4, 5, 7, 8	
2.1 ปฏิบัติตามระเบียบและข้อตกลง	สร้างระเบียบและข้อตกลงร่วมกัน ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงอย่างเคร่งครัด เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว และไม่	5, 7, 8	

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้คุณธรรมสัทธิธรรมกับจุดหมายของหลักสูตร
(ต่อ)

คุณธรรมสัทธิธรรม	พฤติกรรมบ่งชี้	ความสัมพันธ์กับ จุดหมายของหลักสูตร	หมายเหตุ
2.2 ร่วมทำงาน จนสำเร็จ	ละเมียดระมัดระวังของผู้อื่น และของส่วนรวม ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำงาน และร่วมกัน ประเมินผลตามที่ได้รับ มอบหมายจนเสร็จด้วย ความสำนึกในหน้าที่รับ ผิดชอบและมุ่งประ โยชน์ ส่วนรวม	5, 7, 8	
2.3 ร่วมรับ ผิดชอบและ ปรับปรุง	ร่วมรับผิดชอบในผลงานของ กลุ่มและพร้อมที่จะช่วยกัน ปรับปรุงแก้ไขงานที่บกพร่อง	5, 7, 8	
2.4 แก้ปัญหา โดยใช้ เหตุผล	ช่วยกันคิด ใช้สติปัญญาและ เหตุผลในการตัดสินใจแก้ ปัญหาร่วมกัน	4, 5, 7, 8	

แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสัทธิธรรมในโรงเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับชั้น ป.3-4 และ ป.5-6 ว่าด้วยการทำมาหากินโดย
กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน ปัญหา อุปสรรคในการประกอบอาชีพ
และแนวทางในการพัฒนาอาชีพของชุมชนของตนได้ โดยเน้นการปลูกฝังคุณธรรมสัทธิธรรมและนำ
เอาหลักการของสัทธิธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยใช้กิจกรรมสัทธิธรรมเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรม
สหกรณ์ในโรงเรียน ดังนี้

คำอธิบาย

สังเกต รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่มีในชุมชนหรือท้องถิ่นของตน อาชีพหลัก วิเคราะห์
อภิปราย ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ ประโยชน์ของอาชีพต่าง ๆ ดังกล่าว จัดทำรายงาน ศึกษา
เฉพาะกรณีรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอาชีพใดอาชีพหนึ่งที่มีในชุมชนเกี่ยวกับรายได้ ปัจจัยส่งเสริม
สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับอาชีพนั้น ลักษณะและคุณธรรมสำคัญในการประกอบอาชีพ ปัญหา อุปสรรค
การแก้ไข และรายงาน

บอกความรู้สึกของตนเองที่มีต่ออาชีพต่าง ๆ อาชีพของคนในครอบครัว อาชีพที่สุจริต

สังเกต เข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน วิเคราะห์ อภิปรายเกี่ยวกับการดำเนินงาน
บทบาทหน้าที่ ผลประโยชน์ที่ได้ จำแนกการปฏิบัติของสมาชิกที่เป็นการกระทำที่ส่งเสริม นำความ
เจริญก้าวหน้าแก่กิจกรรมสหกรณ์ และในทางตรงกันข้าม บอกความรู้สึกของตนเองที่มีต่อกิจกรรม
สหกรณ์ร่วมกับกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการประกอบอาชีพ สามารถวิเคราะห์
ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องประโยชน์ของอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน บทบาทหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่
ถูกต้องของสมาชิกสหกรณ์ในโรงเรียน มีความสามารถในการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบ
อาชีพ เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต มีความสนใจในกิจกรรมสหกรณ์ และเข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์ใน
โรงเรียนอย่างถูกต้องมีเหตุมีผล

ตารางวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน เรื่อง การรวมกลุ่มและสหกรณ์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4

เนื้อหาหลัก/ย่อย (จากหลักสูตร)	จุดประสงค์	กิจกรรม กระบวนการ	คาบเวลา (โดยประมาณ)
1. ความสำคัญและ ประโยชน์ที่ได้ จากสหกรณ์ใน โรงเรียน	1. เห็นความสำคัญและ ประโยชน์ของการจัด กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน	1. ศึกษาการ ดำเนินการ กิจกรรมสหกรณ์ ในโรงเรียน	ป.3 6 คาบ ป.4 9 คาบ
2. การดำเนินงาน สหกรณ์โรงเรียน	2. ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของ กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ได้	2. เข้าร่วม กิจกรรมสหกรณ์ ในโรงเรียน ในฐานะสมาชิก ที่ดี	
3. บทบาทหน้าที่ ของสมาชิกที่มี ต่อกิจกรรม สหกรณ์ใน โรงเรียน		3. วิเคราะห์ จำแนกบทบาท หน้าที่ของ สมาชิกสหกรณ์	
		4. อภิปรายถึง บทบาทหน้าที่ และการกระทำ ที่ส่งเสริมความ ก้าวหน้าแก่ กิจกรรมสหกรณ์ ในโรงเรียน	

แนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน (เรื่อง การรวมกลุ่มและสหกรณ์)

เวลาเรียน 6 คาบ

1. สำคัญ การรวมกลุ่มและสหกรณ์ เป็นวิธีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. จุดประสงค์
 1. เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจัดสหกรณ์
 2. นักเรียนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
3. กิจกรรม/เนื้อหา
 1. สังเกต รวบรวมข้อมูลการดำเนินงานของกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนหรือสหกรณ์ในชุมชน
 2. อภิปรายผลที่ได้จากการสังเกต รวบรวมข้อมูล การดำเนินงานของกิจกรรมสหกรณ์
 3. สรุปถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้จากการจัดสหกรณ์
 4. ให้นักเรียนสำรวจตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ตามความสนใจ
 5. นักเรียนศึกษาและกำหนดข้อปฏิบัติในการร่วมกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนในฐานะสมาชิกที่ดี
4. สื่อ/อุปกรณ์
 1. กิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนหรือชุมชน (เอกสารการดำเนินงานและเจ้าหน้าที่สหกรณ์)
 2. ใบงาน แบบสังเกต/รวบรวมข้อมูลการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียน
 3. แบบสำรวจตนเองในการปฏิบัติงาน ในฐานะสมาชิกที่ดีของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
5. การวัดและประเมินผล
 1. ผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสังเกต
 2. ผลการอภิปราย และแบบสรุปความสำคัญและประโยชน์ของสหกรณ์
 3. ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์ของนักเรียน

แนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน (เรื่อง การรวมกลุ่มและสหกรณ์)

เวลาเรียน 9 คาบ

1. สำคัญ การรวมกลุ่มและสหกรณ์เป็นการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกของสหกรณ์ทุกคนมีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ให้เจริญก้าวหน้า
2. จุดประสงค์
 1. บอกวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนได้
 2. เขียนแผนภูมิ โครงสร้าง การบริหารงานสหกรณ์ได้
 3. ปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกที่ดีของกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนได้
3. เนื้อหา
 1. การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
 - วัตถุประสงค์
 - วิธีดำเนินงาน
 2. บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกที่ดีของสหกรณ์
4. กิจกรรม
 1. อภิปราย สนทนา ทบทวน ถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดตั้งสหกรณ์
 2. แบ่งนักเรียนไปศึกษา สังเกต สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนหรือชุมชน
 3. แต่ละกลุ่มเขียนรายงาน และนำเสนอแลกเปลี่ยนผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูล
 4. แบ่งกลุ่มอภิปรายจากประสบการณ์เป็นสมาชิก และนำเสนอกรณีตัวอย่างที่พบเห็น ถึงการปฏิบัติตนของกรรมการ/เจ้าหน้าที่/สมาชิก ที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของสหกรณ์
 5. นักเรียนตรวจสอบการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกของสหกรณ์ตามแบบประเมินตนเองและวางแผนพัฒนาตนเองในการปฏิบัติงานให้เป็นสมาชิกที่ดีว่าจะปฏิบัติในเรื่องอะไรบ้าง ให้ดีขึ้นระดับใด และรายงานผลการปฏิบัติตนให้เพื่อน ๆ และครูทราบ
5. สื่อ/อุปกรณ์
 1. ใบงาน แบบสำรวจ รวบรวมข้อมูลการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนหรือชุมชน
 2. เอกสาร หลักฐานการดำเนินงานสหกรณ์โรงเรียน

3. แบบสำรวจตนเองในการปฏิบัติตนในฐานะสมาชิกที่ดีของกิจกรรมสหกรณ์

6. การวัดและประเมินผล

1. ผลการรวบรวมข้อมูลจากแบบสำรวจ
2. ผลการประเมินตนเองของนักเรียน
3. ผลการอภิปรายและข้อสรุปเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียน
4. รายงานผลการสังเกตและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
5. ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์ของนักเรียน

หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

คำอธิบาย

สังเกต รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพใดอาชีพหนึ่งที่ตนเองสนใจ วิเคราะห์ อภิปรายลักษณะทั่วไปของอาชีพนั้น กระบวนการ รายได้ ปัจจัยที่ส่งเสริม สิ่งที่น่าสนใจ คุณสมบัติ คุณธรรมในการประกอบอาชีพนั้น ปัญหาอุปสรรค การแก้ไข แสดงความรู้สึก ทักษะ เจตคติของตนเองที่มีต่ออาชีพนั้น และคุณธรรมในการประกอบอาชีพ สรุปรายงาน

สังเกต รวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของคนไทย เน้นในชุมชนหรือจังหวัดของตนเอง อาชีพใหม่ในชุมชน วิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ใช้ในการเพิ่มผลผลิต วิเคราะห์ผลดีของการพัฒนาอาชีพในชุมชน แสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนาอาชีพเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

สังเกต รวบรวมปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพโดยเฉพาะของผู้ใช้แรงงาน วิเคราะห์ อภิปราย มูลเหตุของปัญหาความยากจน สาเหตุการย้ายถิ่นเข้าสู่ตัวเมือง การถูกล่อลวงเพื่อการประกอบอาชีพ การใช้แรงงานเด็ก กฎหมายแรงงาน สรุปเป็นหลักการปฏิบัติตนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา แสดงทัศนะของตนเองเกี่ยวกับการดำรงตนในการใช้จ่ายและออมทรัพย์ ปฏิบัติตนเป็นผู้ที่กินพอดี อยู่พอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ

สังเกต รวบรวมข้อมูล ศึกษากิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนหรือในชุมชน วิเคราะห์ อภิปราย กิจกรรมและปัจจัย ซึ่งนำความเจริญมาสู่สหกรณ์ และในทางตรงกันข้าม สรุปเป็นหลักการปฏิบัติที่

ส่งเสริมความเจริญให้แก่สหกรณ์ แสดงเจตคติของตนที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์ ร่วมกิจกรรมสหกรณ์
อย่างถูกต้องเหมาะสม

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ เกี่ยวกับการ
ประกอบอาชีพที่ตนสนใจ ปัญหาและมูลเหตุของปัญหาในการประกอบอาชีพ มีความสนใจศึกษาหา
ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาอาชีพ เห็นคุณค่าของคุณธรรมในการ
ประกอบอาชีพ ชื่นชมในการประกอบอาชีพสุจริต สรุปลงเป็นหลักการในการประกอบอาชีพ

ตารางวิเคราะห์หลักสูตร ป.5-6
หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน หน่วยย่อยสหกรณ์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

เนื้อหาหลัก/ย่อย (จากหลักสูตร)	จุดประสงค์	กิจกรรม/กระบวนการ	คาบเวลา (โดยประมาณ)
1. การจัดสหกรณ์ - ประเภทของสหกรณ์ - หลักการสหกรณ์ - แนวปฏิบัติที่สนองหลักการ - กิจกรรมดำเนินการสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ 2. ปัจจัยที่นำความเจริญมาสู่สหกรณ์ 3. หลักการปฏิบัติที่ส่งเสริมความก้าวหน้าของสหกรณ์	1. เพื่อให้รู้จักสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ 2. เพื่อให้เข้าใจหลักการสหกรณ์และวิธีการจัดสหกรณ์ 3. เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ จำแนกการปฏิบัติที่ส่งเสริมและไม่ส่งเสริมความก้าวหน้าของสหกรณ์ 4. เพื่อให้ให้นักเรียนปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่มีต่อสหกรณ์ได้ถูกต้อง 5. เพื่อให้สามารถเสนอแนะแนวทางพัฒนาสหกรณ์ให้เจริญก้าวหน้าได้ 6. เพื่อให้ให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการสหกรณ์	1. สังเกตการปฏิบัติของสหกรณ์ที่ดำเนินการในโรงเรียน/ชุมชน 2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ 3. วิเคราะห์เหตุ/ปัจจัยที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่สหกรณ์ 4. อภิปราย สรุปหลักการการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการสหกรณ์ 5. นักเรียนร่วมกิจกรรมสหกรณ์ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ	ป.5 ประมาณ 9 คาบ ป.6 ประมาณ 9 คาบ

แนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน (เรื่องสหกรณ์)

เวลาเรียน 9 คาบ

1. สำคัญ การประกอบอาชีพอาจจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผู้บริการ แต่ละกลุ่มจะมีการรวมตัวกันโดยยึดหลักการสหกรณ์เป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเองและส่วนร่วม
2. จุดประสงค์
 1. บอกประเภทและความจำเป็นของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ได้
 2. บอกหลักการสหกรณ์ได้
 3. บอกวิธีจัดสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ ได้
 4. ปฏิบัติตามหน้าที่ที่มีต่อสหกรณ์ได้
3. เนื้อหา
 1. ประเภทของสหกรณ์และการจัดกิจกรรมสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ
 2. หลักการสหกรณ์
 3. บทบาทหน้าที่ที่มีต่อสหกรณ์
4. กิจกรรม
 1. ศึกษาเอกสาร รวบรวมข้อมูล
 - ประเภทของสหกรณ์
 - หลักและวิธีการสหกรณ์
 - วิธีจัดสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ
 - บทบาทหน้าที่ที่มีต่อสหกรณ์
 2. รวบรวมข้อมูลการจัดสหกรณ์โรงเรียน
 3. อภิปรายถึงวิธีการจัด ประโยชน์/ความเจริญก้าวหน้าของสหกรณ์
 4. สรุปวิธีการ/กิจกรรม/การดำเนินงานที่ทำให้สหกรณ์เจริญก้าวหน้า/ไม่ก้าวหน้า
5. สื่อ/อุปกรณ์
 1. สหกรณ์ในโรงเรียน/ชุมชน
 2. เอกสารการดำเนินงานสหกรณ์ต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์
6. การวัดและประเมินผล
 1. รายงานการค้นคว้า
 2. การอภิปราย
 3. เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์

แนวการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน (เรื่องสหกรณ์)

เวลาเรียน 9 คาบ

1. สำคัญ "ความมั่นคง เจริญก้าวหน้าของสหกรณ์ ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่สมาชิกที่บริหารงาน และให้ความร่วมมือในการดำเนินการอย่างดี และปฏิบัติตามตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับ และเป็นไปตามหลักการของสหกรณ์"
2. จุดประสงค์
 1. จำแนกการปฏิบัติที่ส่งเสริมและไม่ส่งเสริมความก้าวหน้าของสหกรณ์ได้
 2. เสนอแนะแนวทางพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ให้เจริญก้าวหน้าได้
 3. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่มีต่อสหกรณ์ได้
3. เนื้อหา
 - ปัจจัยที่นำความเจริญมาสู่สหกรณ์
 - หลักการปฏิบัติที่ส่งเสริมให้สหกรณ์เจริญก้าวหน้า
- กิจกรรม
 1. รวบรวมและวิเคราะห์การปฏิบัติของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ในสหกรณ์ เช่น สมาชิก กรรมการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ (ผู้จัดการ-เจ้าหน้าที่) ที่ปรึกษา ผู้ตรวจสอบการปฏิบัติใดเป็นการปฏิบัติที่ส่งเสริมและไม่ส่งเสริมต่อความเจริญก้าวหน้าของสหกรณ์
 2. วิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของสหกรณ์โรงเรียน และกำหนดแนวทาง หลักการปฏิบัติที่จะทำให้สหกรณ์โรงเรียนเจริญก้าวหน้า
 3. ตรวจสอบการปฏิบัติของตนเองที่มีต่อสหกรณ์ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- สื่อ/อุปกรณ์
 1. เอกสารการดำเนินงานของสหกรณ์ในโรงเรียนหรือชุมชน
 2. ใบงาน แบบรวบรวมข้อมูล แบบประเมินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
 3. แบบสำรวจตนเอง
6. การวัดและประเมินผล
 1. ผลการรวบรวมข้อมูล
 2. ผลการวิเคราะห์ และสรุปผลการอภิปราย
 3. ผลการตรวจสอบการปฏิบัติตนเอง
 4. เจตคติที่มีต่อกิจกรรมสหกรณ์

การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านสหกรณ์ได้เสนอแนะแนวทาง ควรดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์เพิ่มเติม เพื่อให้โรงเรียนได้นำไปปรับปรุงกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้

สมนึก ลีมหอง (2529) ได้เสนอแนะแนวการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

ด้านความคิดรวบยอด คือ การปลูกฝัง หลักการ อุดมการณ์และวิธีดำเนินงานของสหกรณ์ เป็นสิ่งที่ควรจัดให้เกิดแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ คือ

1. ให้ผู้เรียนบอกและอธิบายถึงหลักการ อุดมการณ์ของสหกรณ์ได้
2. ให้ผู้เรียนแยกแยะ วิพากษ์วิจารณ์ความแตกต่างของการจัดการสหกรณ์ประเภทต่างๆ

ได้กว้าง ๆ

3. ให้ผู้เรียนสามารถสรุปความคิดรวบยอดของบทนิยามสหกรณ์ในรูปกิจกรรมต่าง ๆ ได้
4. ให้ผู้เรียนสามารถรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติจริง
5. ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น
6. ให้ผู้เรียนบอกข้อดี ของการดำเนินงานในรูปสหกรณ์ได้ดี

ส่วนด้านกิจกรรมการเรียนการสอนสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษานั้น ควรมีให้ครบทั้ง

3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิพิสัย สอนความรู้ ปลูกฝังหลักการ อุดมการณ์ของสหกรณ์ให้นักเรียนมองเห็น แจ่มชัดใช้ภาษาง่าย ๆ กระชับรัด เพื่อสร้างความคิดรวบยอดทางสหกรณ์ให้แก่ผู้เรียน
2. ด้านจิตพิสัย สอนเจตคติ อาจจะมีกิจกรรมร้านสหกรณ์ วันสหกรณ์แห่งชาติ จัดร้านสหกรณ์ ขายเครื่องเขียนแบบเรียน ให้บริการแก่นักเรียนในราคาถูก เพื่อให้นักเรียนจะได้เกิดเจตคติที่ดีที่ถูกต้องแก่งานสหกรณ์
3. ด้านทักษะพิสัย เป็นกิจกรรมภาคปฏิบัติ โดยครูอาจนำนักเรียนไปศึกษางานสหกรณ์นอกสถานศึกษา ไป-กลับวันเดียว หรือไปพักค้างคืนต่างจังหวัด หรือดูงานหลาย ๆ แห่งที่เกี่ยวข้องกับงานสหกรณ์

ซึ่งสรุปเป็นกิจกรรมที่ควรจัดได้ ดังนี้

1. จัดมุมหนังสือ ห้องสมุด เพื่อเผยแพร่กิจกรรมสหกรณ์
2. จัดนิทรรศการวันสหกรณ์แห่งชาติ

3. จัดนิทรรศการประวัติความเป็นมาของสหกรณ์แห่งประเทศไทย
4. ศึกษาฐานสหกรณ์ต่าง ๆ ทั้งไป-กลับวันเดียว และไปค้างคืน
5. จัดร้านสหกรณ์ในโรงเรียน
6. แสดงบทบาทสมมุติ การประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เพื่อปลูกฝังประชาธิปไตย
7. ประกวดบทความ คำขวัญ เนื่องในโอกาสสำคัญ ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา

กับงานสหกรณ์ การพัฒนาชนบทกับงานสหกรณ์ วันสหกรณ์แห่งชาติ

8. ฝึกให้นักเรียนรู้จักประหยัด

ด้านสื่อการสอน

1. แผนภูมิองค์การบริหารจัดงานของสหกรณ์
2. การจัดนิทรรศการโดยใช้แผ่นภาพ หลักการ อุดมการณ์ของกิจกรรมสหกรณ์และวิธี

ดำเนินงาน

3. การสาธิต การจัดร้านสหกรณ์อย่างถาวร

4. แผนภูมิ แผ่นพับ เอกสารเผยแพร่

ส่วนการวัดผล ควรวัดหลาย ๆ ด้าน ดังนี้

1. การสังเกตจากการปฏิบัติในห้องเรียน
2. การสังเกต สอบถามความคิดเห็น แนวทางและทัศนคติที่มีต่องานสหกรณ์
3. การตรวจผลงาน กิจกรรมกลุ่มที่ฝึกปฏิบัติงาน การแสดงบทบาทสมมุติ
4. การใช้ข้อสอบ ทดสอบความรู้ และทักษะในด้านสหกรณ์ให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ

และความพร้อมของนักเรียนแต่ละระดับ

วินัย วงศ์ทองดี (2525) ได้เสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาไว้ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ควรเป็นการฝึกเด็กนักเรียนให้สามารถรวมกลุ่มและดำเนินการสหกรณ์ได้เอง โดยมีครูเป็นเพียงพี่เลี้ยงเท่านั้น
2. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ควรดำเนินการโดยใช้วิธีการทางประชาธิปไตย เช่น มีการเลือกตั้งแบบประชาธิปไตย มีการประชุมโดยยึดเสียงข้างมาก รู้จักสิทธิและหน้าที่ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
3. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ ควรจัดสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ ด้วย นอกจากสหกรณ์ร้านค้า เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร ฯลฯ

4. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ควรเริ่มต้นมาจากความรู้และการเรียนการสอนภายในห้อง
5. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและติดตามผลในการสอนอยู่เสมอ
6. ควรฝึกคุณนิสัยของนักสหกรณ์ในโรงเรียน เช่น นิสัยประชาธิปไตย ยอมรับผู้อื่น

การประหยัด การทำงานโดยการรวมกลุ่ม ฯลฯ

นอกจากนี้ สมยศ นาคชำนาญ (2529 : ข้อคิดเห็น) ได้เสนอแนะบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ในอันที่จะทำให้กิจกรรมสหกรณ์ประสบผลสำเร็จ ดังนี้

บทบาทของผู้บริหาร คือ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมสหกรณ์
 ประชาสัมพันธ์กิจกรรมสหกรณ์ทั้งในและนอกโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

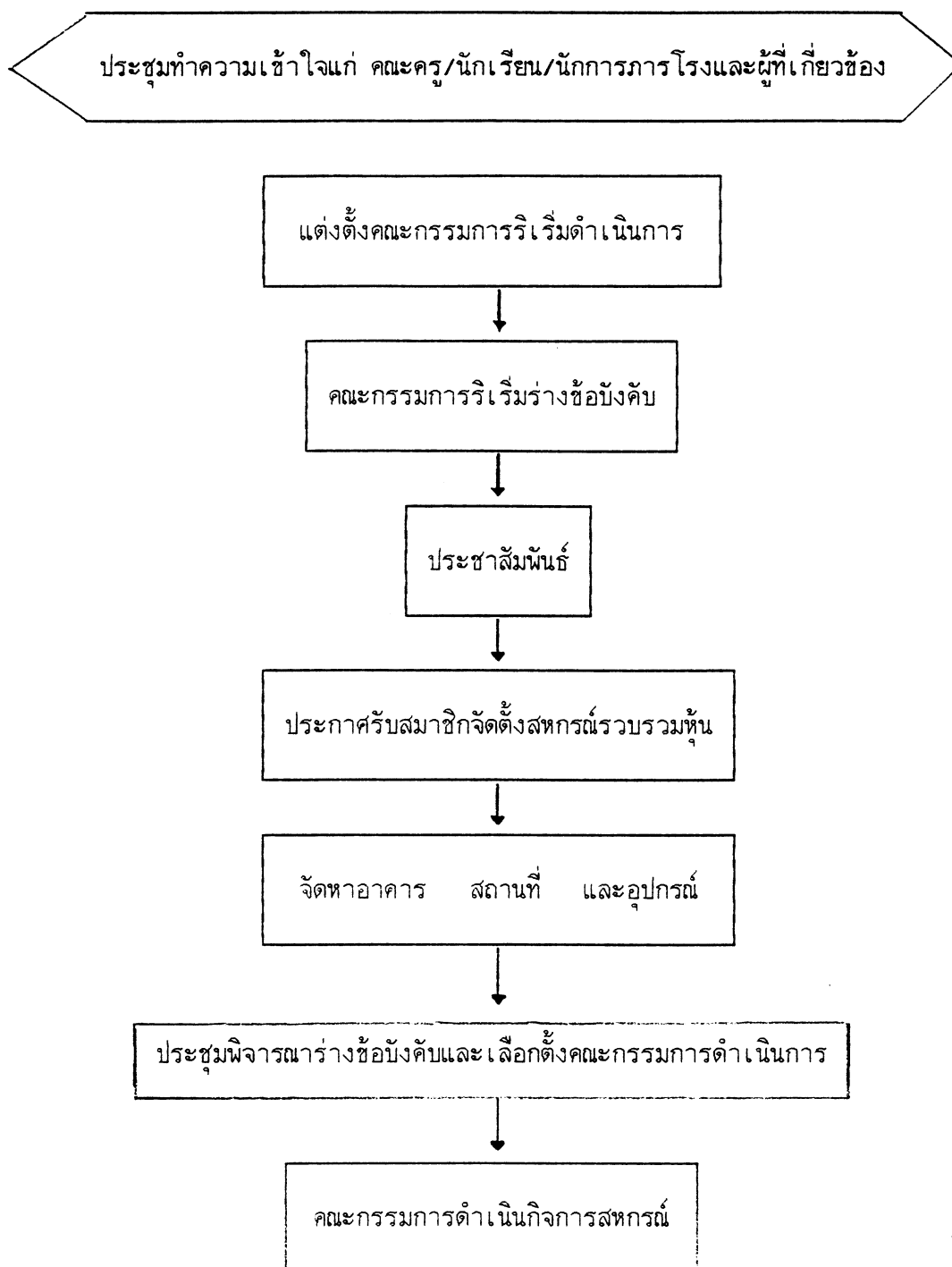
ในด้านบทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการกิจกรรมสหกรณ์นั้น ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี มีศรัทธาในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีความรับผิดชอบในการที่จะทำให้โครงการบรรลุเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์ เสียสละและมีความรับผิดชอบ ส่วนครูคนอื่น ๆ จะต้องให้ความร่วมมือ สนับสนุนโครงการ ช่วยเผยแพร่โครงการ และใช้กิจกรรมสหกรณ์ให้คุ้มค่า

ส่วนผู้ปกครองนั้น ควรให้การส่งเสริมสนับสนุน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียน ช่วยประชาสัมพันธ์ ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรม และให้ความรู้เสริมกิจกรรมสหกรณ์ สำหรับผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษในด้านสหกรณ์

2.1.4 การดำเนินงานการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินงานการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ การจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ การประเมินกิจกรรมสหกรณ์ และการพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

2.1.4.1 การจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ ในการจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 การจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

เริ่มต้น/สิ้นสุด

ดำเนินการ

ตัดสินใจ

1. ประชุมทำความเข้าใจแก่คณะครู นักเรียน นักการภารโรงและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ใน
สาระ

- 1.1 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียน
- 1.2 เหตุผลและความจำเป็นของการจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียน
- 1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการมีสหกรณ์ในโรงเรียน
- 1.4 วิธีดำเนินการของสหกรณ์โรงเรียน
- 1.5 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. แต่งตั้งคณะกรรมการริเริ่ม เพื่อดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์โรงเรียน ซึ่งอาจประกอบด้วยครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป.3-6 ครูผู้สอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ครูผู้รับผิดชอบงานอาหารกลางวัน ครูการเงิน และบุคคลอื่น ๆ ที่เหมาะสม โดยให้คณะกรรมการริเริ่มมีหน้าที่ดังนี้

- 2.1 ศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา พ.ศ.2521 และ พ.ศ.2527
- 2.2 ศึกษาแบบแผนการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนอื่น ๆ
- 2.3 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และพิจารณาเลือกรูปแบบที่เหมาะสม
- 2.4 จัดทำโครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

3. จัดทำร่างข้อบังคับ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- 3.1 ลักษณะทั่วไป ได้แก่
 - ชื่อของสหกรณ์
 - ที่ตั้งของสหกรณ์
 - วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์
- 3.2 สมาชิกภาพ
 - คุณสมบัติของสมาชิก
 - วิธีการสมัครเข้าเป็นสมาชิก การชำระค่าธรรมเนียม
 - การหมดสมาชิกภาพ
 - กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับหนี้ที่รับผิดชอบ

3.3 ทุน

- กล่าวถึงมูลค่าหุ้น ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ เงินส่วนเกิน เงินกู้ยืม
เงินอุดหนุน เงินที่ได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ

- ข้อจำกัดในการถือหุ้นของสมาชิก ว่าสมาชิกแต่ละคนจะถือหุ้นได้เท่าใด
- การถอนหุ้นและการโอนหุ้น
- เงื่อนไขในการรับฝากเงิน
- การจัดการและการรักษาเงิน
- การทำบัญชี
- การควบคุมเงินที่ให้สมาชิกกู้ยืม

3.4 กำหนดอำนาจหน้าที่ ในการออกระเบียบภายในเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม

สหกรณ์

3.5 การจัดการ

- กำหนดวิธีการประชุม การดำเนินการประชุม การบันทึกการประชุม ซึ่งการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และสิทธิของคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และสมาชิกโดยละเอียด

3.6 การบัญชี

- กำหนดให้มีสมุดบัญชีและใบเสร็จรับเงินต่าง ๆ ตามความจำเป็นและความเหมาะสม
- กำหนดการรายงานทางบัญชี ซึ่งอาจเป็นระยะ 6 เดือน หรือ 1 ปี
- หลักการตรวจสอบบัญชีของสหกรณ์
- หลักปฏิบัติที่เกี่ยวกับกำไรและขาดทุน
- หลักการปรับปรุงและการดำเนินการทางบัญชี
- กำหนดบทลงโทษที่เกี่ยวกับการเงิน

3.7 เบ็ดเตล็ด

- การแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ
- การแก้ไขข้อบังคับ
- เครื่องหมายของสหกรณ์
- การเก็บรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์

4. การประชาสัมพันธ์

4.1 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อบังคับและสาระสำคัญของการดำเนินงานอื่น ๆ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

4.2 เชิญชวนผู้ที่สนใจสมัครเป็นสมาชิก

5. ประกาศรับสมัคร

5.1 ครู/นักเรียน/นักการภารโรง ยื่นใบสมัครเป็นสมาชิก

5.2 จัดตั้งสหกรณ์โรงเรียนและรายงานผลการจัดตั้งต่อผู้อำนวยการการประถมศึกษา

จังหวัด

5.3 รวบรวมทุน

6. การจัดอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์

จัดให้มีอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับลักษณะ ประเภทและขนาดของกิจกรรมสหกรณ์ที่โรงเรียนจัด เช่น ห้อง/มุม/อาคารเอกเทศ ฯลฯ

7. ประชุมใหญ่สมาชิกกิจกรรมสหกรณ์

คณะกรรมการริเริ่มสหกรณ์ทุกคนเข้าร่วมประชุม

7.1 พิจารณาร่างข้อบังคับของคณะกรรมการริเริ่ม เพื่อประกาศเป็นข้อบังคับของกิจกรรมสหกรณ์

7.2 เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการ โดยการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งสมาชิกทุกคนมีสิทธิได้รับการเลือกตั้ง คณะกรรมการดำเนินการประกอบไปด้วยกรรมการอย่างน้อย 5 คน และอย่างมากที่สุดไม่เกิน 25 คน

คณะกรรมการดำเนินการที่ได้รับเลือกตั้ง พิจารณาเลือกประธาน 1 คน รองประธาน 1 คน หรือหลายคน เลขานุการ 1 คน เหรัญญิก 1 คน นายทะเบียนและผู้ช่วยนายทะเบียน ตำแหน่งละ 1 คน นอกนั้นเป็นกรรมการ

2.1.4.2 การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์

1) หลักการจัดโครงการกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

เมื่อเป็นที่ยอมรับกันว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสหกรณ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และมีผลต่อการพัฒนาประเทศ โรงเรียนจึงควรวางโครงการเพื่อให้

นักเรียนประถมศึกษาได้เข้าใจการสหกรณ์ และสามารถนำแนวคิดของการสหกรณ์ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ การจัดทำโครงการเกี่ยวกับสหกรณ์นั้น มีหลักที่ควรพิจารณาดังนี้

1.1 สืบหาความต้องการและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

การจัดทำโครงการใด ๆ นั้น จะต้องสำรวจว่าโรงเรียนมีความต้องการและความจำเป็นหรือไม่ เพียงใด สำหรับโครงการเกี่ยวกับสหกรณ์นั้น เมื่อเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเป็นสิ่งที่ควรจัดให้มีขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษา ก็จะต้องพิจารณาต่อไปว่าควรทำในลักษณะใด สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนหรือไม่ เช่น ถ้าจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้าในโรงเรียน จะต้องสำรวจว่าเป็นความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนและนักเรียนหรือไม่ หลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งของสหกรณ์ก็คือ ความสมัครใจ และความเต็มใจของสมาชิก ดังนั้น การสำรวจความต้องการจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ในการจัดทำโครงการ ควรจะต้องสำรวจแหล่งทรัพยากรของโรงเรียนว่าสามารถสนับสนุนโครงการที่จะจัดทำขึ้นได้เพียงใด ทรัพยากรที่ควรพิจารณาประกอบด้วยบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน ทุนดำเนินงาน วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ กล่าวคือจะต้องพิจารณาว่าบุคลากรทั้งครูและนักการภารโรงที่มีความสมัครใจจะเข้าร่วมโครงการหรือไม่ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่ริเริ่มโครงการจะต้องหาวิธีการเชิญชวนให้ทุกฝ่ายเห็นประโยชน์และเต็มใจเข้าร่วมโครงการ อีกประการหนึ่งจะต้องพิจารณาว่า บุคลากรมีงานที่ได้รับมอบหมายมากอยู่แล้วหรือไม่ สำหรับโครงการที่จำเป็นต้องใช้เงินในการดำเนินงานนั้นก็ต้องพิจารณาว่าโรงเรียนจะหาทุนได้จากแหล่งใดบ้าง จะขอความช่วยเหลือจากที่ใด ในด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ หากกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขาดสิ่งเหล่านี้ หรืออยู่ในสถานที่ไม่สมบูรณ์ก็ยากที่จะทำโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

1.2 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

การจัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสหกรณ์นั้นจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน โดยจะต้องคำนึงถึงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านปริมาณนั้นจะต้องกำหนดให้พอเหมาะกับสภาพของโรงเรียน และความเป็นไปได้ของโครงการ เช่น ถ้าโรงเรียนมีข้อจำกัดในด้านบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ ก็ไม่ควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้เกินกำลังของโรงเรียนที่จะปฏิบัติได้ ควรกำหนดวัตถุประสงค์ตามที่แน่ใจว่าโรงเรียนสามารถทำได้โดยราบรื่น เมื่อโรงเรียนมีความพร้อมมากขึ้น จึงค่อยขยายขอบข่ายการดำเนินงานออกไป ส่วนในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงคุณภาพนั้น จะต้องเน้นที่ประโยชน์ที่นักเรียนจะพึงได้รับในด้านความรู้ ความเข้าใจ

เจตคติ และการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน มิใช่คำนึงถึงด้านรายได้ของโรงเรียน หรือประโยชน์ตอบแทนด้วยวัตถุ

1.3 กำหนดวิธีดำเนินการให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความพร้อมและขีดความสามารถของโรงเรียน

โรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดวิธีดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความพร้อมด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน และขีดความสามารถของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมระดับต่าง ๆ การกำหนดขอบข่ายการดำเนินงานจะต้องไม่กว้างขวางเกินกว่าที่โรงเรียนจะรับภาระได้ โรงเรียนจะต้องกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับขีดความสามารถที่จะปฏิบัติได้จริง โดยแบ่งขั้นตอนและช่วงเวลาให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามขั้นตอนในโครงการได้ โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงในภายหลัง การจัดกิจกรรมสหกรณ์สามารถทำได้หลายลักษณะ การกำหนดวิธีดำเนินการจึงต้องเป็นไปตามลักษณะของกิจกรรมแต่ละประเภท ดังที่จะได้กล่าวโดยละเอียดในเรื่องต่อไป

1.4 จัดบุคลากรในโรงเรียนให้ปฏิบัติงานในโครงการ ตามความสมัครใจและแบ่งความรับผิดชอบให้เหมาะสม

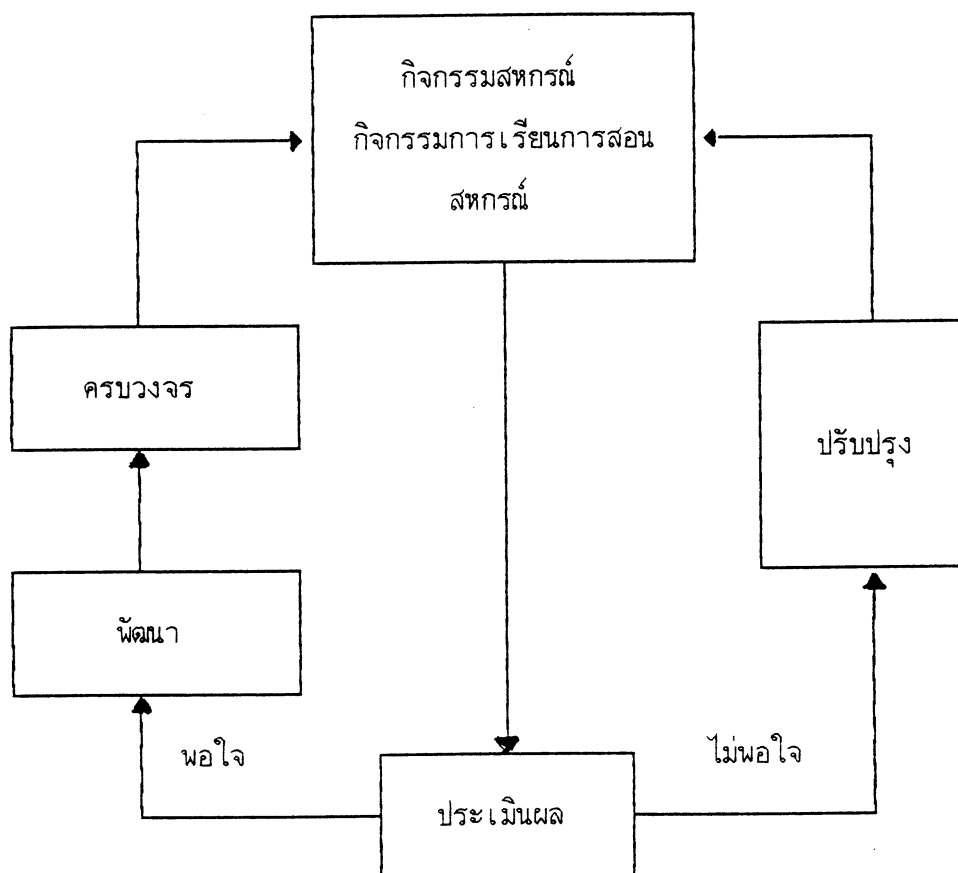
ในฐานะที่โรงเรียนมีโครงการต่าง ๆ ที่ต้องจัดอยู่มากมาย การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานในโครงการจึงต้องสอบถามความสมัครใจของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อให้ได้ทำงานในโครงการที่มีความถนัดและความสนใจ ทั้งจะต้องพิจารณาว่าบุคลากรผู้นั้นมีภาระหน้าที่ทั้งในด้านการสอน และการทำงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายอยู่แล้วหรือไม่ นอกจากนี้เมื่อจัดบุคลากรเข้าทำงานในโครงการแล้ว จะต้องแบ่งความรับผิดชอบให้ฝ่ายต่าง ๆ อย่างทั่วถึง โดยมีให้ไปหน้าที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะเป็นผลเสียทั้งต่อโครงการที่ปล่อยให้การดำเนินงานอยู่ในมือคนจำนวนน้อย และตัวผู้ปฏิบัติงานเองก็จะเหนื่อยล้าและท้อถอยในที่สุด

1.5 มีการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ

การติดตามและประเมินผลโครงการเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงการดำเนินงานและการปรับปรุงรูปแบบของโครงการในอนาคต โรงเรียนจะต้องจัดให้มีการประเมินผลโครงการอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเอาใจใส่ดูแลการทำงานตามโครงการอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรมีความกระตือรือร้น และพอใจที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของโครงการเกี่ยวกับการสหกรณ์

2) การดำเนินการจัดการกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินการจัดการกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

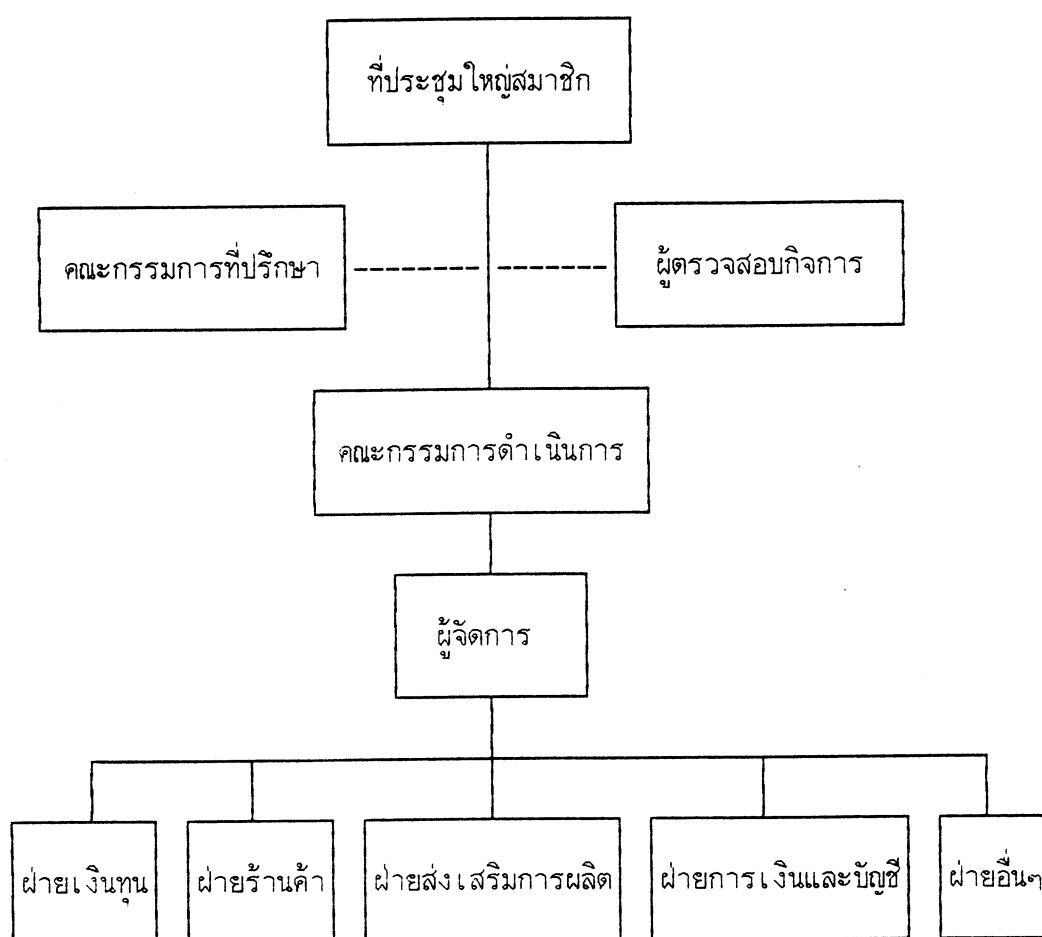

แผนภูมิที่ 5 แสดงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมสหกรณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนสหกรณ์จะดำเนินการควบคู่กันไป โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักการและทฤษฎี ในกิจกรรมการเรียนการสอน และฝึกปฏิบัติจริงจากกิจกรรมสหกรณ์ หลังจากนั้นโรงเรียนจะต้องประเมินผลทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ หากผลการประเมินไม่เป็นที่น่าพอใจ จะต้องมีการปรับปรุงการดำเนินการในส่วนที่เป็นปัญหา หากผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจ นั้นแสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร กำหนด โรงเรียนสามารถที่จะพัฒนาการจัดการกิจกรรมสหกรณ์ไปสู่การจัดการกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร ซึ่งจะบูรณาการการเรียนการสอนและกิจกรรมสหกรณ์เข้าด้วยกัน

เพื่อให้กิจกรรมสหกรณ์สามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการควบคุมเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย สมาชิกจึงเลือกคณะกรรมการเป็นตัวแทนตนเรียกว่า คณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งมีจำนวนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์นั้น คณะกรรมการดำเนินการจะพิจารณาเลือกผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ จากสมาชิก ยกเว้นผู้จัดการอาจเลือกจากคณะกรรมการดำเนินการก็ได้ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามนโยบายของคณะกรรมการฯ ตามโครงสร้างการบริหาร ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 6 แสดงโครงสร้างการบริหารกิจกรรมสหกรณ์

การควบคุมการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์นั้น สมาชิกสามารถตรวจสอบและควบคุมผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการดำเนินการได้จากการประชุมใหญ่

การประชุมใหญ่ คือ การประชุมของสมาชิกสหกรณ์หรือผู้แทนสมาชิกทั้งหมด การประชุมใหญ่นี้จะต้องจัดให้มีขึ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งที่ประชุมใหญ่นี้มีอำนาจสูงสุดในการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับกิจกรรมสหกรณ์และรวมถึงในหัวข้อต่อไปนี้

- (1) รับทราบเรื่องการรับสมาชิกเข้าใหม่ และออกจากสหกรณ์
- (2) กำหนดวงเงินซึ่งสหกรณ์อาจกู้ยืมสำหรับปีหนึ่ง ๆ
- (3) กำหนดค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงของกรรมการดำเนินการและตำแหน่งอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

เห็นสมควร

- (4) เลือกตั้งกรรมการดำเนินการ หรือถอดถอนกรรมการดำเนินการทั้งคณะหรือรายตัว
- (5) เลือกตั้งและถอดถอนผู้ตรวจสอบกิจการ
- (6) พิจารณาอนุมัติงบดุลและรายงานประจำปี
- (7) จัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- (8) พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ
- (9) พิจารณากำหนดนโยบายการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของ

กิจกรรมสหกรณ์

- (10) พิจารณารายงานของผู้ตรวจสอบกิจการ
- (11) พิจารณาข้ออุทธรณ์ของสมาชิก เกี่ยวกับมติของคณะกรรมการดำเนินการ
- (12) พิจารณาอนุมัติแผนการดำเนินงานและงบประมาณประจำปีของกิจกรรมสหกรณ์
- (13) พิจารณาให้ความร่วมมือและประสานงานกับกิจกรรมสหกรณ์อื่น ๆ

ดังนั้น สมาชิกทุกคนพึงตระหนักถึงความสำคัญในการประชุมใหญ่ และร่วมประชุมทุกครั้ง อย่างไรก็ตาม การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์จะบรรลุวัตถุประสงค์ มีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้ามากขึ้นเพียงใดนั้น สมาชิกต้องตระหนักในบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อสหกรณ์ ดังนี้

1. สมาชิก

1.1 สิทธิของสมาชิก

สิทธิของสมาชิก คือ อำนาจที่สมาชิกจะกระทำการใด ๆ ได้ในสหกรณ์หรือประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์ ดังนี้

- (1) มีสิทธิเข้าประชุมใหญ่ รวมทั้งการเข้าชื่อเรียกประชุมวิสามัญ รวมทั้งมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นและออกเสียงลงคะแนน

- (2) มีสิทธิได้รับเลือกเป็นกรรมการ ประธานกรรมการ หรือกรรมการและเลขานุการ
- (3) มีสิทธิสอบถามกิจการและข้อบังคับ ระเบียบ รวมทั้งรายงานกิจการงบดุลของสหกรณ์และเอกสารต่าง ๆ ของตนกับสหกรณ์
- (4) มีสิทธิในการใช้บริการธุรกิจจากสหกรณ์

1.2 หน้าที่ของสมาชิก

หน้าที่ของสมาชิก คือ ภารกิจที่สมาชิกจะต้องปฏิบัติหรือกระทำตาม หากไม่ปฏิบัติตามแล้วจะได้รับการลงโทษ ดังนี้

- (1) ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และมติของที่ประชุม
- (2) เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง
- (3) อุดหนุนหรือทำธุรกิจกับสหกรณ์
- (4) ควบคุมดูแลกิจการสหกรณ์
- (5) หมั่นศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจในระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายสหกรณ์
- (6) ประพฤติตนเป็นคนดี

2. คณะกรรมการที่ปรึกษา

คือหัวหน้าสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้รับผิดชอบเรื่องการเงินของโรงเรียน และครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและเสนอแนะแก่สมาชิก คณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ทุกแผนก

3. คณะกรรมการดำเนินงาน

คือนักเรียนที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน และไม่เกิน 25 คน โดยสมาชิกไว้วางใจให้ควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์แทนตน มีหน้าที่ดังนี้

- (1) ดำเนินการในเรื่องรับสมาชิก และสมาชิกออกจากสหกรณ์
- (2) ควบคุมการดำเนินงานของสหกรณ์
- (3) กำหนดนโยบายการดำเนินงานของสหกรณ์
- (4) ดำเนินเรื่องการจัดจ้างและเลิกจ้างพนักงานสหกรณ์
- (5) จัดให้มีการตรวจสอบหลักฐานทางบัญชีและการเงิน
- (6) พิจารณางบรายจ่ายของสหกรณ์ แล้วนำเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่อขออนุมัติ
- (7) กำหนดระเบียบต่าง ๆ ของสหกรณ์

(8) จัดทำงบดุลเพื่อให้ผู้ตรวจสอบ กับจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเสนอที่ประชุมใหญ่ ในคราวที่เสนองบดุล

(9) พิจารณาเรื่องการฝากหรือลงทุนเงินของสหกรณ์

(10) วิเคราะห์และปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ รองนายทะเบียนสหกรณ์ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี พนักงาน เจ้าหน้าที่ ซึ่งนายทะเบียน มอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์

(11) ปกป้องรักษาสีทธิหรือดำเนินการพิจารณาโทษในคดีที่เกี่ยวกับกิจการสหกรณ์

4. ผู้ตรวจสอบกิจการ

คือครูและนักเรียนจำนวนหนึ่ง ที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่ ให้ตรวจสอบ กิจการทั้งปวงของกิจกรรมสหกรณ์ แล้วเสนอผลการตรวจสอบต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการ ในคราวประชุมประจำเดือน แล้วเสนอผลการตรวจสอบประจำปีต่อที่ประชุมใหญ่สามัญของสมาชิก สหกรณ์

5. ผู้จัดการ

คือนักเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการดำเนินการ จะต้องรับผิดชอบในการ บริหารงานให้บรรลุเป้าหมาย จึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถเกี่ยวกับวางแผน การบริหารงาน บุคคล การประสานงาน และการควบคุมงาน เป็นต้น มีหน้าที่ดังนี้

(1) ศึกษาและเสนอแนะคณะกรรมการเกี่ยวกับการวางนโยบาย ปฏิบัติตามนโยบาย ที่วางไว้

(2) ปฏิบัติหน้าที่ในการให้บริการประจำวัน และรับผิดชอบเรื่องการเงินและบัญชี

(3) รักษาผลประโยชน์ของสมาชิกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์

(4) ส่งเสริมให้สมาชิกใช้บริการของสหกรณ์

(5) จัดให้มีความสัมพันธ์ระหว่างสหกรณ์กับสหกรณ์และกับบุคคลภายนอก

(6) รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ

1 ครั้ง

(7) ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานแผนกต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพ

6. ฝ่ายเงินทุน

ฝ่ายเงินทุนมีหน้าที่ดังนี้

(1) จัดให้มีการออมทรัพย์

(2) พิจารณาให้สินเชื่อแก่แผนกส่งเสริมการผลิตแผนกร้านค้า

(3) ให้ความรู้ ข่าวสาร และข้อมูลแก่สมาชิกสหกรณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการการเงินและอื่น ๆ

7. ฝ่ายร้านค้า

ฝ่ายร้านค้า มีหน้าที่ดังนี้

(1) จัดหาสินค้าตามที่สมาชิกต้องการมาจำหน่ายให้แก่สมาชิก

(2) รับซื้อผลผลิตของสมาชิกไปจำหน่าย

(3) ให้ความรู้ ข่าวสาร และข้อมูลแก่สมาชิกสหกรณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขาย
ตุลการค่า ตูลการชำระเงิน ทุนสำรอง การบัญชีและอื่น ๆ

8. ฝ่ายส่งเสริมการผลิต

ฝ่ายส่งเสริมการผลิต มีหน้าที่ดังนี้

(1) ส่งเสริมให้สมาชิกทำการผลิต เพื่อหารายได้ โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริงจาก
กิจกรรมในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (งานเลือก) เช่น การเลี้ยงสัตว์
การเกษตร และงานประดิษฐ์ ฯลฯ

(2) ให้ความรู้ ข่าวสาร และข้อมูลแก่สมาชิกสหกรณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์
การเพาะปลูก การบำรุงดิน การเพิ่มผลผลิต และการถนอมอาหาร ฯลฯ

9. ฝ่ายการเงินและบัญชี

ฝ่ายการเงินและบัญชี มีหน้าที่ดังนี้

(1) ควบคุมการเบิกจ่ายเงิน และการรับจ่ายเงิน

(2) จัดทำบัญชีต่าง ๆ ของกิจกรรมสหกรณ์ และเก็บรักษาเอกสารทางการเงินและบัญชี

(3) จัดทำงบดุลและงบกำไรขาดทุนของกิจกรรมสหกรณ์

(4) จัดทำทะเบียนสมาชิกและการถือหุ้น ทะเบียนทรัพย์สินถาวร

(5) จัดทำและควบคุมประมาณการรายจ่ายของกิจกรรมสหกรณ์ การประเมินผล
กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน

การติดตามประเมินผลเป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสารสนเทศในการ
ดำเนินการเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนางานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของงานที่ตั้งไว้
โดยดำเนินการติดตามประเมินผลเป็นระยะของการดำเนินการ และนำข้อมูลที่ได้จากการติดตาม
ประเมินผลมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางานต่อไป

เพื่อให้การติดตามเร่งรัดการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดแนวทางการติดตามประเมินผล ดังนี้

1. ส่วนกลาง

(1) กำหนดให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด รายงานผลการดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของการบริหารโครงการทุก ๆ 4 เดือน ตามแบบรายงานที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนด

(2) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ออกติดตามกำกับโดยส่งกลุ่มตัวอย่างได้กระจายครอบคลุมทั่วประเทศ

(3) ประเมินผลโครงการเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

(4) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้มาตรการทางการบริหาร โดยสั่งการให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ให้ความสำคัญในการติดตามกำกับเป็นพิเศษ

2. ส่วนภูมิภาค

(1) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ วางแผนติดตามกำกับดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 ครั้งต่อ 1 ภาคเรียน

(2) กำหนดให้โรงเรียนรายงานผลการดำเนินงานทุกภาคเรียน

2.1.4.3 การประเมินผลกิจกรรมสหกรณ์

จากการดำเนินงานโครงการกิจกรรมสหกรณ์ในลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่จะละเอียดได้ก็คือ การประเมินผลโครงการเพื่อจะได้ทราบว่าการทำงานได้ผลเพียงใด และจะต้องปรับปรุงแก้ไขเรื่องใดบ้าง การประเมินผลโครงการกิจกรรมสหกรณ์ควรมีแนวในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบในการประเมินผล

ตั้งแต่เริ่มจัดทำโครงการกิจกรรมสหกรณ์ ควรระบุไว้ให้ชัดว่าใครจะทำหน้าที่รับผิดชอบในการประเมินผลโครงการ ผู้ประเมินโครงการ ควรประกอบด้วย

(1) ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งจะเป็นผู้นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการ

(2) คณะผู้ดำเนินงานโครงการ ซึ่งควรจะประเมินผลการทำงานของตนเอง และปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้นไป

(3) คณะผู้ประเมินผล ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ แต่ได้รับมอบให้ทำหน้าที่ประเมินโครงการ ทั้งการประเมินผลเป็นระยะ และการประเมินผลรวมของโครงการ

2) ควรกำหนดให้มีการประเมินผลหลายวิธี

การประเมินผลโครงการกิจกรรมสหกรณ์ ควรใช้วิธีการประเมินผลหลายวิธี กล่าวคือ ควรใช้เครื่องมือประเมินผลหลายลักษณะ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธี เช่น อาจใช้วิธีการสังเกตแบบสอบถามให้ตอบ ใช้วิธีการสังเกตการทำงาน หรือการสัมภาษณ์ รวมทั้งจะต้องประเมินผลจากคนหลายกลุ่ม เช่น ขอข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในโครงการ จากนักเรียน และจากคนในชุมชน เป็นต้น

3) ประเมินทั้งด้านทรัพยากรต่าง ๆ กระบวนการดำเนินงานและผลดำเนินงาน

ผลการประเมินผลโครงการกิจกรรมสหกรณ์จะต้องครอบคลุมทั้งประเมินทรัพยากรต่าง ๆ ในโครงการ กระบวนการดำเนินงานและผลการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ประเมินทรัพยากรต่าง ๆ ในโครงการ ตัวอย่าง เช่น ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้ามีเจ้าหน้าที่ช่วยงานของร้านสหกรณ์เพียงพอหรือไม่ ฐานะการเงินเป็นอย่างไร มีปัญหาในด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในโครงการหรือไม่ โครงการมีปัญหาในด้านทรัพยากรอย่างไรบ้าง เป็นต้น

3.2 ประเมินกระบวนการดำเนินงาน คงประเมินผลว่าการดำเนินงานโครงการเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้หรือไม่ บุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครู นักเรียน และคนในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมมากน้อยเพียงใด และร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ เพียงใด มีปัญหาในการติดตามประสานงานหรือไม่อย่างไร บรรยากาศในการทำงานเป็นอย่างไรในการดำเนินงานตามโครงการ ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเอาใจใส่หน้าที่ มีความรับผิดชอบ ร่วมมือกันดี และประชาสัมพันธ์ให้ครู นักเรียน และชุมชนเข้าใจโครงการได้ดีเพียงไร

3.3 ประเมินผลการดำเนินงาน ผู้ประเมินจะต้องวิเคราะห์ผลสำเร็จของโครงการ โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ผลสำเร็จของโครงการนั้นมิได้อยู่ที่วัตถุประสงค์หรือตัวเงินเพียงอย่างเดียว เช่น การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้านั้น ผลสำเร็จของโครงการมิได้อยู่ที่ผลกำไรของร้านสหกรณ์ แต่อยู่ที่ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับว่านักเรียนมีความเข้าใจการดำเนินงานของสหกรณ์เพียงใด นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างจริงจังหรือไม่ นักเรียนมีความสนใจ และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ในด้านการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชุมชน ก็จะต้องประเมินผลดูว่า ชุมชนมีความสนใจกิจกรรมตามโครงการ

ที่โรงเรียนจัดมากน้อยเพียงใด และกิจกรรมเหล่านั้นมีผลต่อชุมชนบ้างหรือไม่ ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนก็ต้องพิจารณาว่าคณะครูได้ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับสหกรณ์หรือไม่ และนักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ดีเพียงใด

จากแนวการประเมินผลดังที่กล่าวมา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการกิจกรรมสหกรณ์ จึงควรร่วมกันวางแผนการประเมินผลโครงการอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

2.1.4.4 การพัฒนากิจกรรมสหกรณ์

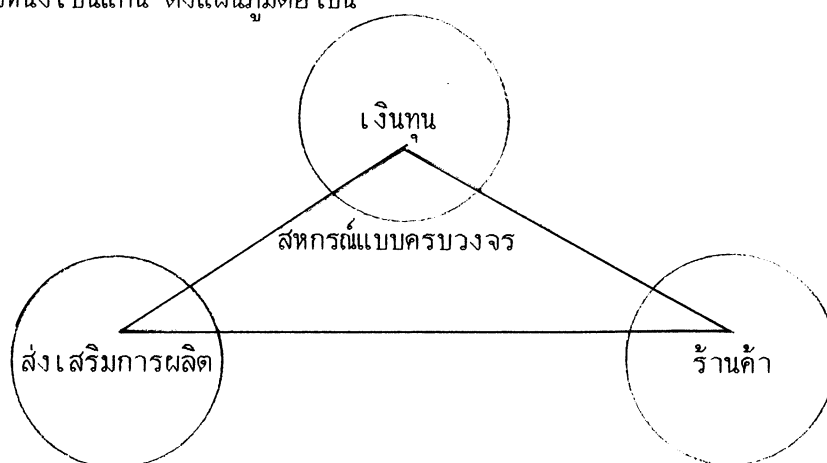
จากการประเมินผลการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนพบว่า ผลการดำเนินงานยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โรงเรียนจึงวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาอุปสรรค และแนวทางปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ให้ดีขึ้น

ในกรณีที่ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจแล้ว โรงเรียนควรพิจารณาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น โดยอาจจะกระทำได้ 2 ลักษณะ

1. ยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น เช่น เพิ่มสมาชิก ระดมเงินทุน ขยายบริการให้มากขึ้นกว่าเดิม
2. พัฒนาไปสู่การจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร

การจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร

ความหมายกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร หมายถึง การจัดกิจกรรมสหกรณ์ที่มีการดำเนินการ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมร้านค้า และกิจกรรมส่งเสริมการผลิต โดยมีกิจกรรมหนึ่งเป็นแกน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 7 แสดงกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร

รูปแบบการจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจร

การดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจรให้ได้ผลดี โรงเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติของกิจกรรมสหกรณ์ทั้ง 3 กิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมออมทรัพย์และเงินทุน

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกออมทรัพย์ โดยการรับฝากเงินหรือระดมทุนจากสมาชิก เพื่อนำเงินดังกล่าวมาเป็นทุนดำเนินการของสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์

- (1) เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักประหยัดและเก็บออม
- (2) เพื่อให้สมาชิกให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- (3) เพื่อฝึกให้สมาชิกมีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบ

1.1 รูปแบบการออมทรัพย์

กิจกรรมการออมทรัพย์และเงินทุนสามารถดำเนินการได้ใน 2 รูปแบบ ดังนี้

1.1.1 การออมทรัพย์ เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกนำเงินที่ได้จากการหารายได้พิเศษ เงินที่เหลือจากใช้จ่ายประจำวัน มาฝากกับสหกรณ์โดยให้ผลประโยชน์ตอบแทนในอัตราที่เหมาะสม ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ

(1) การฝากเงินจากสมาชิก จัดให้มีหลักฐานเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อฝึกให้สมาชิกเป็นคนละเอียดรอบคอบ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เช่น จัดให้มีสมุดเงินฝาก ใบฝากเงิน ใบถอนเงิน เป็นต้น

(2) การระดมเงินทุน โดยการขายหุ้นให้แก่สมาชิก เพื่อนำเงินทุนที่ได้ไปลงทุนในกิจกรรม ร้านค้าสหกรณ์ควรส่งเสริมให้มีการระดมเงินทุนตลอดปี เพื่อให้โอกาสสมาชิกสามารถซื้อหุ้นได้ตามกำลังความสามารถของแต่ละคน และสหกรณ์สามารถมีทุนดำเนินการเพิ่มมากขึ้น

1.1.2 การให้สมาชิกกู้เงินไปลงทุน เป็นการส่งเสริมให้สมาชิกมีรายได้จากการฝึกปฏิบัติจริงในกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการเงินและพื้นฐานอาชีพ หรือจากการทำอาชีพพิเศษอื่น ๆ

1.2 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรมการออมทรัพย์และเงินทุน มีวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- (1) กำหนดระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงิน การถอนเงิน เงินค่าหุ้น การปันผล

- (2) แต่งตั้งคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ดำเนินการ
- (3) รับฝากเงินจากสมาชิก
- (4) รณรงค์เพื่อการระดมทุนด้วยวิธีการต่าง ๆ
 - จัดสัปดาห์ออมทรัพย์
 - รับฝากเงินในห้องเรียน
 - หารางวัลสมาชิกที่มียอดเงินฝากตามเป้าหมาย

ฯลฯ

- (5) พิจารณาให้สมาชิกกู้ยืมเงินไปลงทุน

2. กิจกรรมส่งเสริมการผลิต

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกได้ฝึกปฏิบัติจริง ในกิจกรรมการเรียนการสอนและ
กิจกรรมพิเศษ โดยมีวัตถุประสงค์

- (1) เพื่อปลูกฝังสมาชิกให้มีนิสัยรักการทำงาน
- (2) เพื่อปลูกฝังสมาชิกให้มีความขยันและอดทน มีความรับผิดชอบ
- (3) เพื่อปลูกฝังนิสัยในการทำงานร่วมกัน

2.1 รูปแบบการส่งเสริมการผลิต

กิจกรรมส่งเสริมการผลิต อาจดำเนินการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

2.1.1 บุรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
เช่น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้น ป.3-ป.6 และกลุ่มประสบการณ์พิเศษวิชาชีพที่เกี่ยวกับ
การดำรงชีวิตในระดับชั้น ป.5, ป.6

2.1.2 กิจกรรมพิเศษเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกหารายได้จากการทำ
กิจกรรมพิเศษของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม ตามความสามารถ ทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน เช่น
การเลี้ยงสัตว์ การปลูกพืช การผลิตสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ

2.2 วิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน

โรงเรียนอาจส่งเสริมให้สมาชิกมีผลิตผลของตนเองได้ ดังนี้

- (1) ครูผู้สอนหรือครูประจำชั้น ร่วมกันวางแผนการผลิตโดย
 - ฝึกปฏิบัติจริงตามกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละชั้น โดยอาจให้
เป็นชั้น รายกลุ่ม หรือรายบุคคล ได้ตามความเหมาะสม

- เลือกกิจกรรมการผลิตที่สมาชิกหรือกลุ่มสนใจ เช่น การเกษตร งานหัตถกรรม
- (2) เสนอรายละเอียดของงานโครงการ หรือกิจกรรมต่อกรรมการฝ่ายเงินทุนเพื่อขอกู้เงินมาลงทุน โดยมีครูประจำวิชา ครูที่ปรึกษาหรือผู้ปกครองเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ
- (3) ดำเนินการผลิตตามงานและกิจกรรมที่วางไว้ โดยครูที่ปรึกษาให้ความช่วยเหลือติดตามดูแลการปฏิบัติงาน
- (4) จำหน่ายผลผลิตที่ได้ให้แก่ร้านค้าของสหกรณ์ โครงการอาหารกลางวัน หรือตลาดในหมู่บ้าน
- (5) ส่งคืนเงินยืมให้แก่สหกรณ์ และแบ่งผลกำไรจากการผลิต
- (6) ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรายได้จากการผลิตไปฝากออมทรัพย์หรือเพิ่มหุ้น

3. กิจกรรมร้านค้า

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกได้ฝึกปฏิบัติจริงในการร่วมกลุ่มเลือกซื้อสินค้าโดยมีวัตถุประสงค์

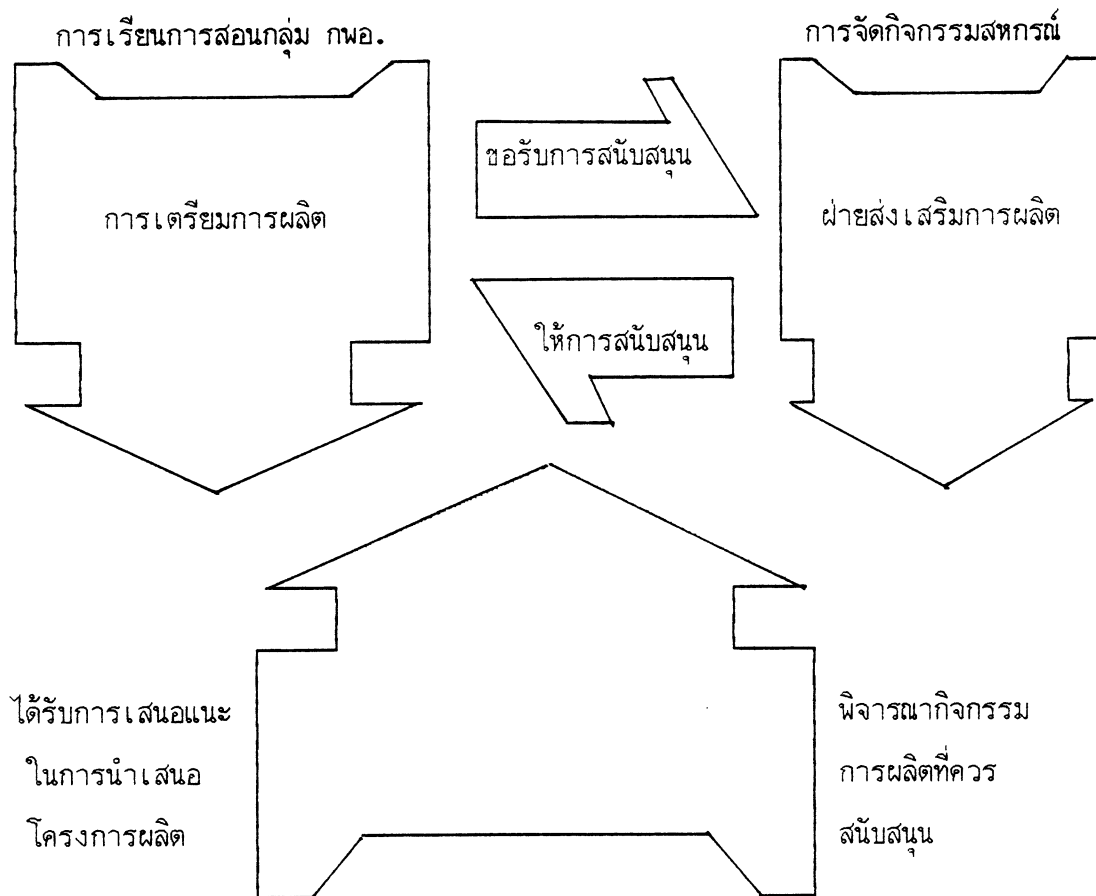
- (1) เพื่อให้สมาชิกมีความร่วมมือร่วมใจกัน
 - (2) เพื่อให้สมาชิกรู้จักประหยัดอดออมและใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น
- การดำเนินงานกิจกรรมร้านค้าอาจมีวิธีการและขั้นตอนดังนี้
- 1. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการ
 - 2. รวบรวมเงินทุนจากแหล่งเงินทุน ดังนี้
 - ค่าหุ้น
 - เงินออมทรัพย์
 - 3. จัดหาสินค้ามาจำหน่ายตามความต้องการของสมาชิก
 - 4. รับซื้อผลผลิตจากสมาชิกฝ่ายส่งเสริมการผลิต เพื่อจำหน่ายให้แก่สมาชิกหรือ

บุคคลภายนอก

การบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนกับกิจกรรมสหกรณ์

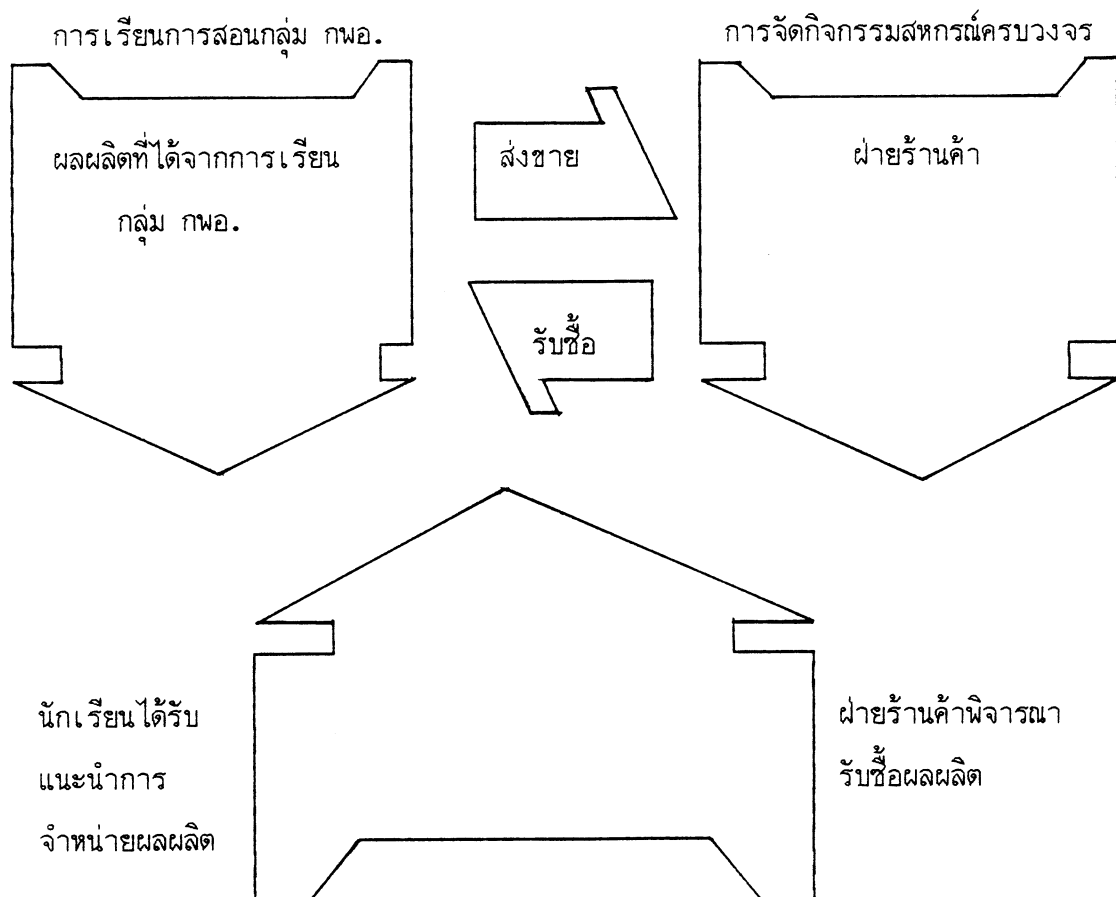
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีเจตนารมณ์ที่จะให้กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนเป็นห้องทดลองในการปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด และสอดคล้องกับหลักการและอุดมการณ์สหกรณ์

ดังนั้น โรงเรียนจึงควรบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เข้ากับแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 8 แสดงการดำเนินกิจกรรมที่เป็นลักษณะของการบูรณาการ ชั้นส่งเสริมการผลิต ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้การสอน กลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพและกิจกรรมสหกรณ์

1. มีการรวมกลุ่มผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกัน วางแผนร่วมกันในการผลิตตามความต้องการและความสนใจของตลาด
2. มีการลงทุนร่วมกัน เพื่อลดต้นทุนในการผลิต ในเรื่องของวัตถุดิบในการผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง หรือวัตถุดิบในการผลิตอื่น ๆ
3. การลงทุนในการผลิตมีการขอกู้ยืมเงินไปตามขั้นตอนความต้องการวัตถุดิบ โดยผ่านฝ่ายร้านค้า ส่งวัตถุดิบหรือสินค้าต่อไปยังผู้ผลิตในลักษณะการกู้ยืม

แผนภูมิที่ 9 แสดงการดำเนินกิจกรรมที่เป็นลักษณะของการบูรณาการ ชื่นส่งเสริมการผลิต
ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้การสอน กลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพและกิจกรรม
สหกรณ์

1. นักเรียนรู้จักคิดราคาต้นทุนของผลผลิต/ค่าแรง/และกำไรที่ควรจะได้จากการขาย
ผลผลิต เทียบราคาตลาด
2. นักเรียนร่วมกันขายผลผลิตในราคาขายส่งหรือสหกรณ์รับซื้อผลผลิตในราคาขายส่ง
ที่เป็นธรรม
3. นักเรียนได้ร่วมกันแสวงหาตลาดหรือผู้บริโภคที่จะบริโภคสินค้าที่ผลิตฝ่ายร้านค้า
4. นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการซื้อขายโดยการชั่ง ตวง วัด ตามลักษณะสินค้า หรือผลผลิต
และรู้จักทำบัญชีรับ-จ่าย

ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมสหกรณ์

ในการดำเนินกิจกรรมให้เป็นกิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจรทั้ง 3 กิจกรรมนั้น ต้องดำเนินการภายใต้การบริหารงานของคณะกรรมการชุดเดียวกัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีทุนในการผลิต และมีที่จำหน่ายผลผลิตของตนเอง ดังนั้น ในการพัฒนากิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนเพื่อให้ครบวงจร หากโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมหนึ่งแล้ว ให้ค่อย ๆ ปรับกิจกรรมที่มีอยู่เดิมเป็นแกนพัฒนาไปสู่กิจกรรมสหกรณ์แบบครบวงจรต่อไป

การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การปลูกฝังอุดมการณ์ โดยการเน้นการปฏิบัติจริง ดังนั้น การดำเนินงานกิจกรรมจึงควรเน้นให้นักเรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือแนะนำและเป็นพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงาน

เพื่อให้การดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์บังเกิดผลและเกิดประสิทธิภาพ ขอเสนอขั้นตอนในการดำเนินการในแต่ละกิจกรรมดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการในแต่ละกิจกรรม โดยให้นักเรียนเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน ครูเป็นที่ปรึกษา
2. จัดให้มีการประชุมใหญ่ประจำปี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา จัดสรรกำไรและปันผล
3. ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แก่สมาชิก
4. จัดให้มีการระดมทุนโดยการเพิ่มทุนและออมทรัพย์ได้ตลอดปี
5. สอดแทรกอุดมการณ์เข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอน และในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของทุกระดับชั้น โดยเฉพาะกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (งานเลือก)
6. ส่งเสริมสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินงาน
7. ให้สินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อส่งเสริมการผลิต ซึ่งอาจให้บริการทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือให้บริการแก่สมาชิกที่จะนำไปดำเนินการร่วมกับผู้ปกครองที่บ้าน
8. พัฒนาการขายและการให้บริการในการจำหน่ายสินค้า เช่น การขายตรง และการนำสินค้าไปจำหน่ายนอกโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชนให้ชัดเจน
9. ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนได้หารายได้พิเศษ
10. ประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละปี และรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมีผู้วิจัยไว้ดังนี้

สามารถ จันทรสุริย์ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของครูในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 1" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของครูที่แตกต่างกันในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา และแนวทางในการส่งเสริม ปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประจำที่ทำการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งได้ดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาในเขตการศึกษา 1 จำนวน 225 ราย ใช้แบบสอบถามวัดความคิดเห็นที่ใช้มาตรวัดแบบ Likert' Scale การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติมีขั้วนิยม เลขคณิต ค่าร้อยละ ค่า Chi-Square และค่า Gamma ผลการวิจัยพบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาอยู่ในระดับดี ตัวแปร เพศ อายุ อายุราชการ สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนตัวแปรการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์ มีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาแตกต่างกัน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมทักษะความรู้ด้านสหกรณ์ของครูที่เป็นเจ้าหน้าที่สหกรณ์ ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดสรรเงินกำไร เพื่อสมาชิกและชุมชน

จารุ โรจนรังสิมันต์ (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคคลจากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่จัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนทั้งหมด 48 โรงเรียน โดยแยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 48 คน คณะกรรมการดำเนินการ 144 คน และสมาชิก 240 คน รวมทั้งสิ้น 432 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน และแบบสอบถามปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณหาอัตราร้อยละ t-test F-test และการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe' Method) พบว่า

ด้านสภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน เป็นดังนี้

1. คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นครูและนักเรียน

2. โครงสร้างของสหกรณ์ส่วนใหญ่มีครูเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีนักเรียนช่วย
3. ผู้ตรวจสอบภายในส่วนใหญ่ผู้บริหารเป็นผู้แต่งตั้ง
4. ไม่ได้แต่งตั้งกรรมการเก็บรวบรวมเงินไว้โดยเฉพาะ
5. มอบให้กรรมการคนหนึ่งคนใดเป็นผู้ซื้อสินค้า โดยซื้อทั้งเงินสดและเงินเชื่อ
6. โรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความรู้แก่สมาชิกโดยการปฏิบัติจริง
7. ร้านสหกรณ์ตั้งอยู่ในบริเวณอาคารเรียน
8. ผลการดำเนินการส่วนใหญ่มีกำไร

ส่วนด้านปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน พบว่า ในด้านการทุจริตมีน้อย นอกนั้นมีปัญหากลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการดำเนินการมีความเห็นด้วยการบริหารไม่แตกต่างกัน สำหรับคณะกรรมการดำเนินการที่เป็นนักเรียน มีความคิดเห็นด้านบุคลากรดำเนินงานด้านการจัดซื้อและจำหน่ายสินค้า และด้านการเงินไม่แตกต่างกัน สำหรับผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการดำเนินการ และสมาชิก มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในด้านการบริหาร และด้านให้การศึกษาและอบรม ส่วนด้านอาคารสถานที่ มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

พัชรภรณ์ พันธุ์รัตน์ (2526) ทำการวิจัย "การติดตามผลการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่ ตามความคิดเห็นของครูและนักเรียน" โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดแพร่ 2) ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนและครูในโรงเรียนขนาดเดียวกันที่มีต่อการดำเนินงาน และวิธีการให้ความรู้เรื่องสหกรณ์ของกิจกรรมสหกรณ์ 3) ศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องสหกรณ์ของนักเรียนที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ในโรงเรียนขนาดต่างกันและ 4) ศึกษาปัญหาอุปสรรค ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนและครู โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนและครู มีจำนวน 252 คน และ 80 คน ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า ครูและนักเรียนส่วนใหญ่สมัครเป็นสมาชิกเพราะความเลื่อมใสในระบบสหกรณ์ ได้รับความรู้เรื่องสหกรณ์จากการได้ปฏิบัติจริงในกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน และการเรียนการสอนในห้องเรียน นักเรียนในทุกขนาดโรงเรียนมีความรู้เรื่องสหกรณ์ค่อนข้างน้อย

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน พบว่า มีปัญหา
มากที่สุด คือ ปัญหาการให้บริการแก่สมาชิก ปัญหา รองลงมา คือ สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจใน
หลักการวิธีการสหกรณ์ และขาดความร่วมมือกับสหกรณ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้
นักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น เป็นกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์
ร่วมกับครูมากขึ้น เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียน นอกจากนี้คณะกรรมการ
ดำเนินงาน ผู้จัดการ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ต้องศึกษาวัตถุประสงค์ ตลอดจนระเบียบข้อบังคับ
ของกิจกรรมสหกรณ์ให้เข้าใจชัดเจนและดำเนินการโดยยึดหลักสหกรณ์

วรรณิ ไทยานันท์ (2531) ศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารครูและนักเรียน
เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สุพรรณบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักเรียนเกี่ยวกับการ
จัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เด่นกับครู
และนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เด่น

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์
และวิธีดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์สอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนด้านความร่วมมือในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ พบว่า ผู้บริหารและครูมี
ความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าได้รับความร่วมมือ จากบุคลากรในโรงเรียนในระดับมากและได้รับ
ความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับน้อย ในด้านประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ทั้ง
ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ได้รับประโยชน์ในระดับมาก ในเรื่องมีที่ซื้อสินค้า
คุณภาพดีในราคายุติธรรม และซื้อสินค้าได้สะดวกรวดเร็วไม่ต้องเดินทางไกล ส่วนด้านปัญหาใน
การจัดกิจกรรมสหกรณ์พบว่า โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเวลาทำการสอนของครู ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ การทำบัญชี ความรู้ด้านธุรกิจสหกรณ์ และสินค้าไม่ถูกใจผู้ซื้อ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ความคิดเห็นของครูทั้ง 2 กลุ่ม ในด้านความร่วมมือ
ที่ควรได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม
ในด้านประโยชน์ที่ควรได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นด้านอื่น ๆ
ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

สุรพล จิตต์อำไพ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ศึกษารูปแบบของกิจกรรมในโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมดีเด่น" มีจุดประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของกิจกรรมโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดกิจกรรมได้ดีเด่น 6 ประเภท ซึ่งรวมกิจกรรมด้านสหการด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกคุณสมบัติ และกิจกรรมโรงเรียนประถมศึกษา 3 ตอนคือ สภาพทั่วไปของโรงเรียน สภาพการบริหารและบริการของโรงเรียน และสภาพการจัดกิจกรรมตามลักษณะกิจกรรมดีเด่นแต่ละกลุ่มรูปแบบเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนที่เป็นตัวแทนและส่งแบบบันทึกคุณสมบัติและกิจกรรมให้ผู้ทำหน้าที่ในเทศโรงเรียนบันทึกแทน นำเสนอโดยการบรรยายรูปแบบของแต่ละกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นเป็นดังนี้

ด้านทำเลที่ตั้งและลักษณะของร้านสหการพบว่า โรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นมีทั้งที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลอยู่ใกล้ตลาด มีการคมนาคมสะดวก และอยู่ในเขตสุขาภิบาล ซึ่งออกนอกเมืองระหว่าง 3-5 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตลาดการคมนาคมไม่สะดวก ส่วนขนาดของโรงเรียนมีทั้งที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก และโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่โรงเรียนทั้ง 2 แบบสามารถจัดกิจกรรมสหการได้ดีเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มีสมาชิกมาก แม้จะไม่มีบุคคลภายนอกมาใช้บริการ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กแม้จะมีบุคลากรน้อย แต่สมาชิกและลูกค้าก็พากันสนับสนุนใช้บริการของสหการโรงเรียนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนในกลุ่มนี้จัดสถานที่สำหรับสหการร้านค้า 4 แบบ คือ ห้องเรียนที่กันเป็นสหการส่วนหนึ่ง โรงอาหารที่กันเป็นสหการส่วนหนึ่ง ไซ้ห้องพักครูเป็นสหการและจัดเป็นสหการโดยเฉพาะ

สำหรับการรับสมัครและการถอนหุ้นนั้น โรงเรียนกลุ่มนี้ใช้เงินทุนในการจัดสหการโดยการเรียกหุ้น รับสมัครสมาชิก และนำเงินจากสมาชิกรวมมาใช้ในการดำเนินการ หุ้นหนึ่ง ๆ เป็นเงินระหว่าง 5-10 บาท หน้าที่ในการรับสมัครและการถอนหุ้นเป็นของครูผู้รับผิดชอบทางการเงินของสหกรณ์ทั้งสิ้น ผู้มีสิทธิซื้อหุ้น ได้แก่ ครู นักเรียน นักการภารโรง และบุคคลทั่วไป การถอนหุ้นใช้วิธีโอนหุ้นไปให้ผู้อื่นแทนมากกว่าจะให้สมาชิกถอนหุ้นไปเลย

ในด้านการจัดซื้อและขายสินค้า พบว่า การจัดซื้อสินค้าเป็นหน้าที่ของครูทั้งสิ้น โดยใช้วิธีสืบราคาสินค้าที่มีราคาถูกหรือซื้อโดยเงินสด สินค้าที่นำมาขายมี เครื่องเขียน เครื่องอุปโภคบริโภค สินค้าด้านการเกษตร งานจากฝีมือของนักเรียน และประเภทของชำร่วย และในวันหนึ่งๆ สหการเปิดทำการตามเวลาที่จัดแบ่งไว้ 2 แบบคือ เปิดทั้งวันระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ตั้งแต่เช้าถึงเย็น และเปิดเป็นช่วง ๆ ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ในตอนเช้า กลางวัน และเย็น

ส่วนการทำบัญชีรับจ่ายของสหการ และเงินปันผลประจำปีนั้น พบว่า หน้าที่ในการทำบัญชีรับ-จ่ายของเอกสาร และการจัดเงินปันผลประจำปีเป็นหน้าที่ของครูหรือเจ้าหน้าที่การเงินทั้งสิ้น ไม่พบว่านักเรียนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือ ประเภทของบัญชีที่จัดทำแบ่งได้เป็นบัญชีรับ-จ่ายเงินสด รายวัน บัญชีเงินเชื่อรายวัน บัญชีรับ-จ่ายเงินสดรายเดือน และบัญชีแสดงทรัพย์สิน

ด้านการคิดเงินปันผลนั้น ส่วนใหญ่จะนำเงินกำไรจากการจัดกิจกรรมสหการทั้งปีมาตั้งขึ้น แล้วนำผลกำไรแบ่งเงินปันผลสมาชิกสหการที่ซื้อสินค้าในสหการ ร้อยละ 15-30 ของกำไรนั้น ส่วนที่เหลือจะแบ่งเป็นค่าตอบแทนกรรมการสหการ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสหการ เผลี่ยคืนสมาชิก และนำไปพัฒนาโรงเรียน

นอกจากนี้การจัดและทำความสะอาดสถานที่จัดสหการ เป็นของนักเรียน ส่วนการตกแต่งร้านสหการเป็นหน้าที่ของครูที่มีฝีมือทางศิลปะและภาวโรง ซึ่งมีความสามารถทางช่างไม้

ในด้านสัมฤทธิ์ผลทางปริมาณนั้น พบว่าทุกโรงเรียนได้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างดี คือ ได้รับผลกำไรโดยพร้อมหน้า แต่ในด้านสัมฤทธิ์ผลทางคุณภาพพบว่านักเรียนมีหน้าที่เพียงขายสินค้าและทำความสะอาดสถานที่ในการจัดสหการเท่านั้น ซึ่งถ้าเทียบกับจุดมุ่งหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ ปรากฏว่าไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลทางคุณภาพ

วินัย วงศ์ทองดี (2525) ศึกษาเรื่อง "การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาปัญหาในการจัดและดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี และ 3) เพื่อเสนอโครงการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกสหกรณ์คือ ครู นักเรียนระดับ ป.3, ป.4, ป.5-6 และภารโรง 312 คน ผู้ดำเนินการสหกรณ์ คือ ผู้บริหาร คณะกรรมการซึ่งเป็นครู คณะกรรมการซึ่งเป็นนักเรียน และครูซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลกิจกรรมสหกรณ์ 220 คน รวมทั้งสิ้น 532 คน เก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า มีสภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ดังนี้

โรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสหกรณ์แก่สังคม และเพื่อจัดหารายได้เข้าโรงเรียน

ด้านวิธีดำเนินการนั้น การเข้าเป็นสมาชิกเป็นโดยความสมัครใจ ผู้ดำเนินการมีครูและนักเรียนที่ได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการ ได้ทุนมาจากการจำหน่ายหุ้นให้สมาชิก มีการประชุมใหญ่ปีละครั้ง สมาชิกมีสิทธิออกเสียงได้คนละ 1 เสียงเท่านั้น ใช้เสียงส่วนมากเป็นเกณฑ์ในการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ มีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นผู้ตรวจสอบบัญชี และมีการจัดสรรรายได้โดยปันผลตามหุ้น

สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมโดยการถือหุ้น เข้าร่วมประชุมใหญ่ ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมสหกรณ์ในด้าน รู้จักการสหกรณ์ ส่งเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้เงินปันผลตามหุ้น และซื้อสินค้าราคาถูก

ส่วนด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า มีปัญหาด้านการเงิน ด้านการดำเนินการ ด้านระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ ความซื่อสัตย์ของสมาชิก ปัญหาร้านค้ารอบ ๆ บริเวณโรงเรียน และปัญหาที่สมาชิกไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์

ฉลาด เสริมปัญญา (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความรู้และทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน และครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา และเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติดังกล่าวของผู้บริหารและครู ที่มีระดับการศึกษาและประจำอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ทำการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประจำปีการศึกษา 2525 ในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 220 คน การสุ่มตัวอย่างได้ใช้วิธีผสมผสาน (Multi stage sampling) ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติจากแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way analysis of variance) ในส่วนที่เป็นความรู้ และเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตของความรู้ตามตัวแปรที่มีความแตกต่างกันเป็นคู่ ๆ โดยใช้วิธีของนิวแมน-แคแอล (Newman Cuel test) สำหรับทัศนคตินั้น เปรียบเทียบโดยใช้การทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-square) ที่ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่า

ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ของผู้บริหารโรงเรียนและครูยังมีน้อย และเมื่อเปรียบเทียบความรู้ของผู้บริหารและครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความรู้เรื่องสหกรณ์ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป มีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านทัศนคตินั้น พบว่า

ผู้บริหารโรงเรียนและครู มีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์แทบทุกด้านและมากที่สุดในด้านประโยชน์ที่จะได้รับจากการสหกรณ์ และเมื่อเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนและครู พบว่าทัศนคติเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาและขนาดของโรงเรียนที่ระดับนัยสำคัญ

สมยศ ภูสิงห์ (2533) ได้ศึกษาถึงปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสบปัญหาในด้านขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาด้านนักเรียน การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน ครูผู้สอน เนื้อหาวิชาสหกรณ์ การดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล การจัดกิจกรรมสหกรณ์ และปัญหาด้านการจัดองค์กรกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมีปัญหาในระดับปานกลาง

2. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมแล้วมีปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยของปัญหาด้านการจัดองค์กรกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดปานกลาง มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และปัญหาด้านการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

3. การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ระดับความยากจนแตกต่างกัน คือ พื้นที่ยากจน พื้นที่ยากจนปานกลาง และพื้นที่ยากจนน้อย โดยภาพรวมแล้วมีปัญหาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยของปัญหาด้านสื่อการเรียน พบว่า โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ยากจนปานกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ยากจนมาก และปัญหาด้านนักเรียน พบว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ยากจนปานกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ยากจนน้อย และโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ยากจนมาก

สมหวัง พันระลี (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแบบการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ (2) ศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถม

ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ รวม 456 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีทั้งหมด 5 ตอน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for MS WINDOWS Release 5.0 ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่จัดมากที่สุดได้แก่รูปแบบครูเป็นผู้นำ โดยจัดประเภทกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้ามากที่สุด ทั้งนี้โรงเรียนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมุ่งประโยชน์ทางการศึกษาของนักเรียน สมาชิกประกอบด้วยครูและนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเปิดรับสมัครด้วยความสมัครใจ คณะกรรมการดำเนินการประกอบด้วย ครูและนักเรียนซึ่งได้มาโดยการเลือกตั้ง ส่วนเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการในแต่ละวันประกอบด้วยทั้งครูและนักเรียน สำหรับเงินทุนหมุนเวียนนั้นได้มาจากเงินค่าหุ้นของสมาชิกเป็นส่วนใหญ่ สถานที่ตั้งของกิจกรรมสหกรณ์จะมีห้องเฉพาะอยู่ในอาคารเรียน และมีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแต่ไม่มีการประชุมวิสามัญ ส่วนในการจัดทำเอกสารการรับจ่ายการเงินเป็นหน้าที่ของครูผู้รับผิดชอบเป็นส่วนใหญ่ มีการจัดสรรเงินกำไรสุทธิทุกปีในรูปของเงินปันผล มีการตรวจสอบกิจการโดยคณะกรรมการที่ได้มอบหมาย และมีการประเมินผลทุกปี

ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า พบว่า สินค้าที่นำมาจำหน่ายส่วนมากเป็นสินค้าเบ็ดเตล็ดทั่วไป สินค้าประเภทเครื่องเขียน แบบเรียน วัสดุ อุปกรณ์การศึกษาจำหน่ายได้มากที่สุด สมาชิกที่มาใช้บริการมากที่สุดได้แก่ นักเรียน การดำเนินกิจกรรมร้านค้าไม่มีความขัดแย้งกับชุมชน การจัดกิจกรรมสหกรณ์ออมทรัพย์จะรับฝากเงินจากสมาชิก และนำเงินฝากออมทรัพย์นั้นให้สหกรณ์ร้านค้ากู้ยืมไปลงทุน มีการกำหนดดอกเบี้ยไปตามมติของคณะกรรมการดำเนินการ ในส่วนของกิจกรรมการผลิตส่วนมากเป็นสินค้าที่เป็นผลงานของนักเรียนได้แก่ สินค้าบริโภค ซึ่งสหกรณ์ร้านค้าเป็นผู้จำหน่ายและกำหนดราคาเอง

2. ปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสหกรณ์ มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

3. ความต้องการในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสหกรณ์ มีความเห็นว่า มีความต้องการในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความต้องการในระดับมากในด้านงบประมาณ

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

Sulica (1983) อ้างใน (มณีรัตน์ บุญรักษา, 2527) ได้ศึกษาเรื่อง School Saving Banks โดยเขียนไว้ในหนังสือ "Polish Co-operative Review โดยกล่าวว่า การทำงานกับผู้เยาว์ในโรงเรียนเป็นรูปกิจกรรมทางการศึกษาสังคมอันหนึ่งที่กระทำโดยสหกรณ์การธนาคาร (การออมทรัพย์และการให้กู้เงิน) ของโปแลนด์ เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายของกิจกรรมนี้แล้วจะเห็นว่ามีความสำคัญมากไม่ใช้ในด้านเศรษฐกิจของสหกรณ์เท่านั้น จะเห็นว่าขอบข่ายของสหกรณ์ของโปแลนด์ได้เผยแพร่อุปนิสัยของการออมทรัพย์ จะเห็นว่าขอบข่ายของสหกรณ์ของโปแลนด์ได้เผยแพร่อุปนิสัยของการออมทรัพย์ และทำให้เด็กเล็กและวัยรุ่นเกิดความคุ้นเคยกับหน้าที่ของสหกรณ์ และกระจายความรู้เกี่ยวกับหลักการของสหกรณ์ ธนาคารออมทรัพย์ของโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กเรียนออมเงินเป็นประจำ กองทุนที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่โรงเรียนและเพื่อนบ้านใกล้เคียง ในโปแลนด์มีเครือข่ายของสหกรณ์ โรงเรียนที่มีพัฒนาการอย่างกว้างขวางทำหน้าที่อยู่ สหกรณ์เหล่านี้ทำงานภายใต้การดูแลของครูและสหพันธ์สหกรณ์กลาง

ขอบข่ายของสหกรณ์ได้ร่วมมือใกล้ชิดกับกระทรวงศึกษาธิการ และธนาคารออมทรัพย์ โรงเรียนจะถูกควบคุม โดยการปกครองตนเองของสหกรณ์โรงเรียน ธนาคารเหล่านี้ทำกิจกรรมคล้ายกับกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียน ซึ่งยังให้ผลประโยชน์แก่สังคม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ธนาคารโรงเรียนสามารถเพิ่มจำนวนขึ้น ในปี 1981 อย่างมาก เงินฝากออมทรัพย์ก็เพิ่มจำนวนมากขึ้นจากการเน้นเป็นกรณีพิเศษเกี่ยวกับการสร้างอุปนิสัย การออมเป็นประจำสหกรณ์การธนาคารได้กระทำงานด้านการศึกษาสังคม ให้บรรดาเยาวชนของโรงเรียนและเตรียมเขาเหล่านั้นไว้เพื่อกิจกรรมสหกรณ์ "ผู้ใหญ่" ต่อไป

Bennett Nebille and Elizsabeth (1991) อ้างถึงใน (สมหวัง พันธะลี, 2537) ได้ทำการศึกษาลักษณะและคุณภาพของการสอนเชิงสหกรณ์ของห้องเรียน โดยศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนวิธีการสอนจากแบบเดิม คือเน้นที่การเรียนรู้ส่วนบุคคลมาเป็นแบบกลุ่มหรือเชิงสหกรณ์ ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศอังกฤษจำนวน 15 คน นักเรียนที่ได้รับการสอนแนวใหม่นั้น อายุระหว่าง 4-11 ปี

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา หากบุคลากรเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจ ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการเป็นอย่างดีจะทำให้การดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ทั้งในระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา พอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และการดำเนินงานโรงเรียนส่วนมากยังมุ่งเน้นให้ความรู้แก่นักเรียนด้วยการปฏิบัติในร้านค้ามากกว่าที่จะมุ่งเน้นไปในทางให้การศึกษาในห้องเรียน ส่วนปัญหาที่พบมักจะเป็นสมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการ วิธีการสหกรณ์ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ เพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ วิธีการสหกรณ์ พร้อมทั้งปลูกฝังอุดมการณ์ของสหกรณ์ ในลักษณะการให้ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียน เมื่อนักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้ การดำเนินงานก็จะประสบผลสำเร็จและนำไปสู่ความเป็นเลิศได้